

Tungkol Saan ang Modyul Ito?

Mahalaga sa ating pang-araw-araw na pamumuhay ang pakikipag-usap nang tama. Isa ito sa mga tumitiyak kung gaano natin ginagampanan ang ating papel bilang kasapi ng pamilya, barkada, komunidad, at ng mundong kinapapalooban natin. Upang maunawaan ng lahat, kailangang malinaw at epektibo ang ating pagsasalita. Tutulungan ka ng modyul na ito kung paano mo matutuhang magsalita sa paraang akma sa iyong tinig, mga paksa ng talakayan, tagapakinig, at sitwasyon. Tutulungan ka rin nitong matutuhan ang paggamit ng mga mapitagang pananalita sa mga pulong, sa pagsasaayos ng mga di-pagkakaunawaan, at upang makagawa ng mga konklusyon.

Ang modyul na ito ay gagamit ng audio cassette tape na pinamagatang “Mag-usap Tayo” sa ilang mga aralin. Kailangan mong hingin sa iyong *Instructional Manager* ang isang audio cassette tape recorder at ang isang blankong cassette tape. Kung wala kang recorder o blankong cassette tape, huwag mag-alala. Maaari mo pa ring tapusin ang mga aralin sa modyul na ito sa pamamagitan ng pagbabasa nang malakas sa mga iskript ng mga dayalog sa iyong mga kaklase at *Instructional Manager*.

Nahahati sa dalawang bahagi ang modyul na ito:

Aralin 1 — *Magsalita Ka!*

Aralin 2 — *Sabihin nang Tama!*

Anu-ano ang mga Matutuhan Mo sa Modyul na Ito?

Pagkatapos mong pag-aralan ang modyul na ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ ayusin ang bilis at bolyum ng iyong tinig upang maging akma sa paksa ng talakayan, tagapakinig at sa sitwasyon; at
- ◆ gumamit ng mga mapitagang pananalita sa mga pulong, sa pagsasaayos ng mga di-pagkakaunawaan at sa pagpapasiya.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

- A. Sagutin ang sumusunod na pagsusulit upang malaman kung ano na ang alam mo tungkol sa paksa. Isulat ang titik ng iyong sagot sa puwang na nasa unahan ng bawat bilang.

- _____ 1. Nangangahulugan ito ng pagkakaroon ng mabisang tinig.
- a. mabisang pakikinig
 - b. mabisang pag-iisip
 - c. mabisang komunikasyong pasalita
 - d. mabisang kakayahang pangmatematika
- _____ 2. Tumutukoy ito sa lakas o hina ang iyong tinig.
- a. pitch
 - b. kalidad
 - c. bilis
 - d. bolyum
- _____ 3. Katangian ng tinig na magpahiwatig ng damdamin.
- a. pitch
 - b. kalidad
 - c. bilis
 - d. bolyum
- _____ 4. Hindi magandang pakinggan ang tinig ng iyong kaibigan.
Kailangan niyang pagandahin ang _____ ng kaniyang tinig.
- a. pitch
 - b. kalidad
 - c. bilis
 - d. bolyum
- _____ 5. Ito ang katangian ng tinig na tumutukoy sa tulin o bagal ng pagsasalita.
- a. pitch
 - b. kalidad
 - c. bilis
 - d. bolyum

B. Salungguhitan ang mga mapitagang salita sa sumusunod na pangungusap.

1. Pakisaalang-alang ang aking mungkahi para sa darating na piyesta ng bayan.
2. Paumanhin po, ngunit hindi ko po narinig ang inyong sinabi.
3. Ipagpaumanhin ninyo, maari ko po bang tapusin muna ang aking sinasabi?
4. Nais ko pong sumalungat, ngunit higit na maganda ang kaniyang mungkahi.
5. Salamat sa inyong pagdalo sa pulong na ito.

O, ano, kumusta? Marami ka bang nasagot nang tama? Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 51.

Kung tama lahat ng sagot mo, magaling! Ipinapakita nito na marami ka nang alam tungkol sa mga paksa ng modyul na ito. Maaari mo pa ring pag-aralang ang modyul upang pagbalik-aralan ang mga nalalaman mo na. Malay mo, may matutuhan kang bago.

Kung mababa ang iskor mo, huwag mag-alala. Nangangahulugang para sa iyo ang modyul na ito. Matutulungan ka nitong maintindihan ang mga mahahalagang konsepto na magagamit mo sa pang-araw-araw na pamumuhay. Kung pag-aaralan mo nang maigi ang modyul na ito, matutuhan mo ang mga sagot sa lahat ng tanong sa pagsusulit at higit pa roon. Handa ka na ba?

Maaari ka nang pumunta sa susunod na pahina upang simulan ang Aralin 1.

Magsalita Ka!

Nasubukan mo na bang dumalo sa isang pulong sa iyong paaralan, pook na pinagtrabahuhan, o komunidad? Ano ang nangyari sa pulong? Naipahayag mo ba ang iyong mga saloobin at opinyon? Narinig ka bang mabuti ng mga ibang dumalo sa pulong?

Sa mga pulong at iba pang usapan, hindi lamang ang pamamahagi mo ng iyong mga ideya ang mahalaga. Kailangang malaman mo rin kung paano mo mabisang maipapahayag ang mga ito. Tutulungan ka ng araling ito na maintindihan kung paano makipagtalastasan nang matagumpay.

Pagkaraang pag-aralan ang araling ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ ayusin ang bilis at bolyum ng iyong tinig upang maging akma sa paksang tinatakay, sa tagapakinig, at sa sitwayong kinapapalooban mo; at
- ◆ gumamit ng tamang *pitch* upang umakma sa iba't ibang sitwasyon.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Kapag ikaw ay nasa bahay, obserbahan kung paano magsalita ang iyong mga kapamilya at sagutin ang sumusunod na pangungusap:

1. Mahina ba o malakas magsalita ang bawat kasapi ng iyong pamilya?

2. Ganoon din ba magsalita ang iyong mga kamag-anak?

3. Ano ang masasabi mo sa paraan ng kanilang pagsasalita?

4. Nagkakaintindihan ba ang bawat isa sa paraan ng kani-kanilang pagsasalita? Bakit o bakit hindi?

Ihambing ang iyong sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 52.

Sa anumang uri ng pag-uusap o pulong, maaaring sa harapan ng pamilya, kaibigan, kaklase, o kasama sa komunidad, mahalaga ang pagsasalita nang malinaw. Sa ganitong paraan, naipapaintindi natin sa ibang tao ang mensaheng nais nating ibahagi at kung ano ang ating nararamdaman.

Sa tingin mo, ikaw ba ay isang epektibong tagapagsalita sa mga usapan sa pamilya at sa mga pulong sa komunidad?

Pakinggan Natin Ito

Makatutulong sa iyo ang dayalog na ito upang maintindihan kung paano mabisang makipagtalastasan habang nasa isang pulong ng komunidad. Makatutulong sa iyo itong tukuyin ang tamang lakas, bilis, at *pitch* na kailangang gamitin. Pakinggan ang *Tape Segment # 1, Side A*, “Magsalita Ka!” habang binabasa ang dayalog sa ibaba.

Tiyaking ikaw ay nasa isang tahimik na kuwarto upang mapakinggan mo ang tape nang walang istorbo. Makinig mabuti at pansinin ang mga pagkakaiba-iba ng mga tinig ng mga tauhan. Kabilang sa mga pagkakaibang ito ang lakas o hina ng mga tinig, bilis o bagal, at kung may damdamin o wala.

Magsalita ka!

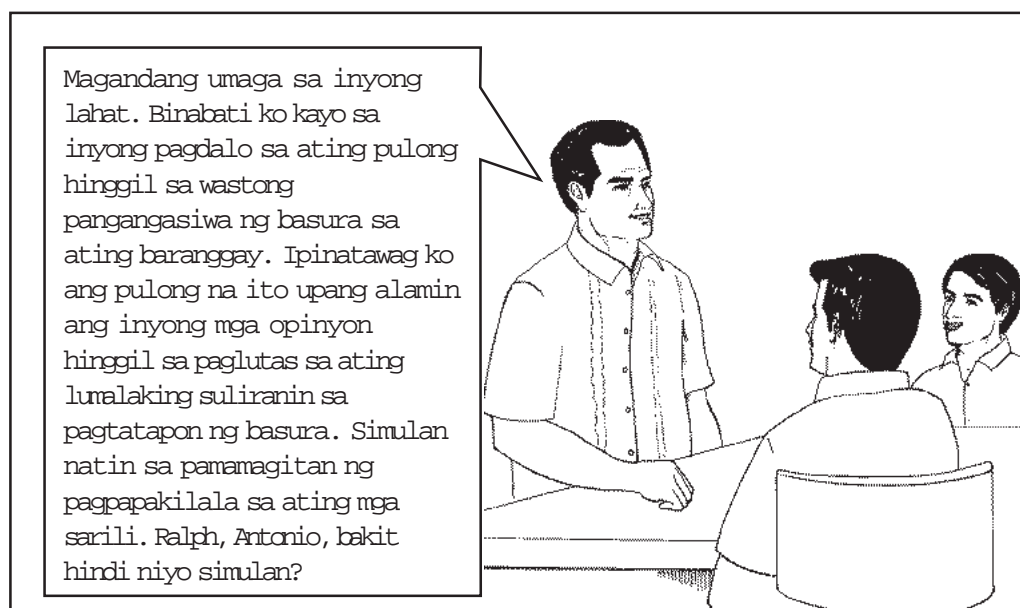
Mga tauhan

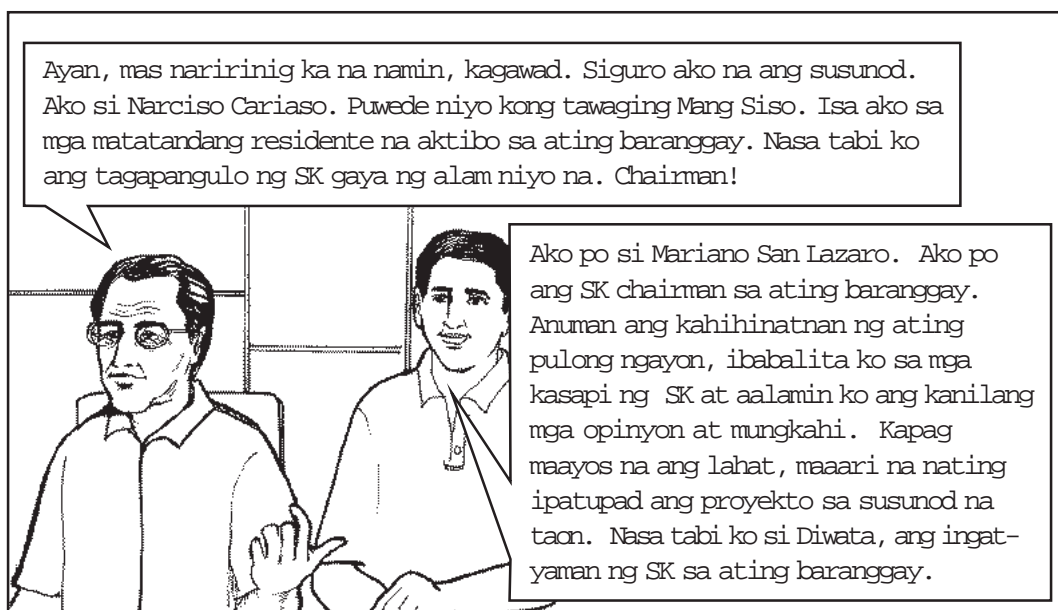
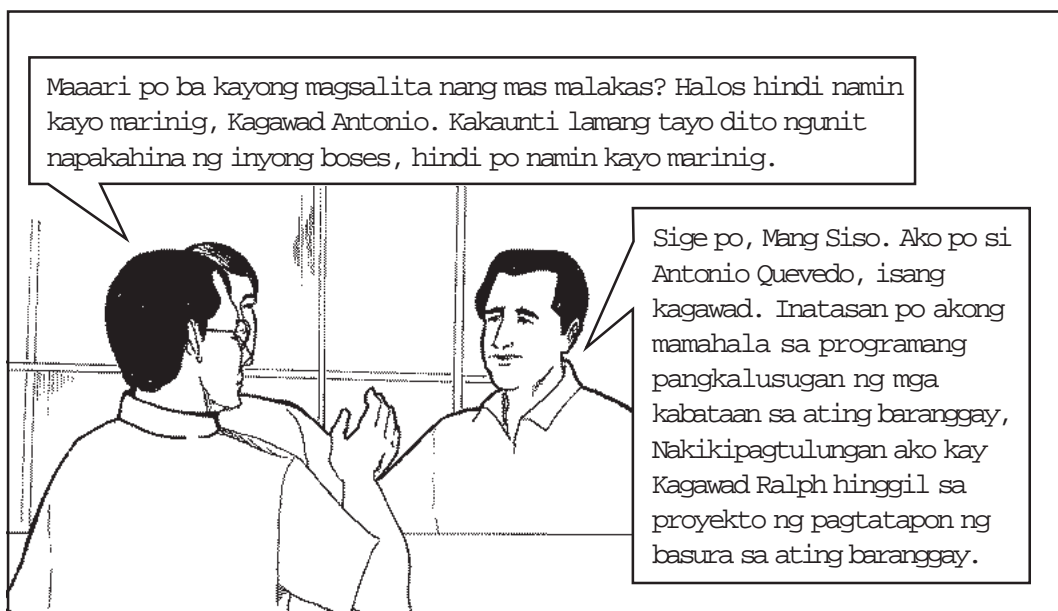
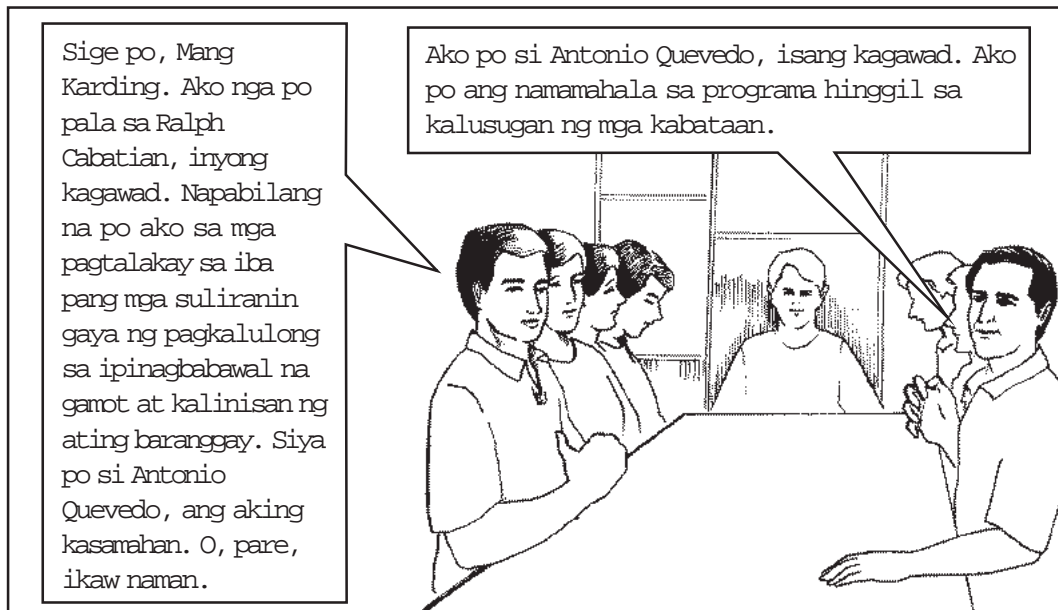
<i>Tagapagsalaysay</i>	35 taong gulang, babae
<i>Karding</i>	45 taong gulang, Kapitan ng Baranggay, malakas ang tinig
<i>Teresita</i>	30 taong gulang, residente, tama lang ang bolyum, bilis, at <i>pitch</i>
<i>Tao 1</i>	30 taong gulang, babae, residente
<i>Nestor</i>	24 taong gulang, residente
<i>Mariano</i>	23 taong gulang, tagapangulo ng Sangguniang Kabataan (SK), tama lang bolyum, bilis, at <i>pitch</i>

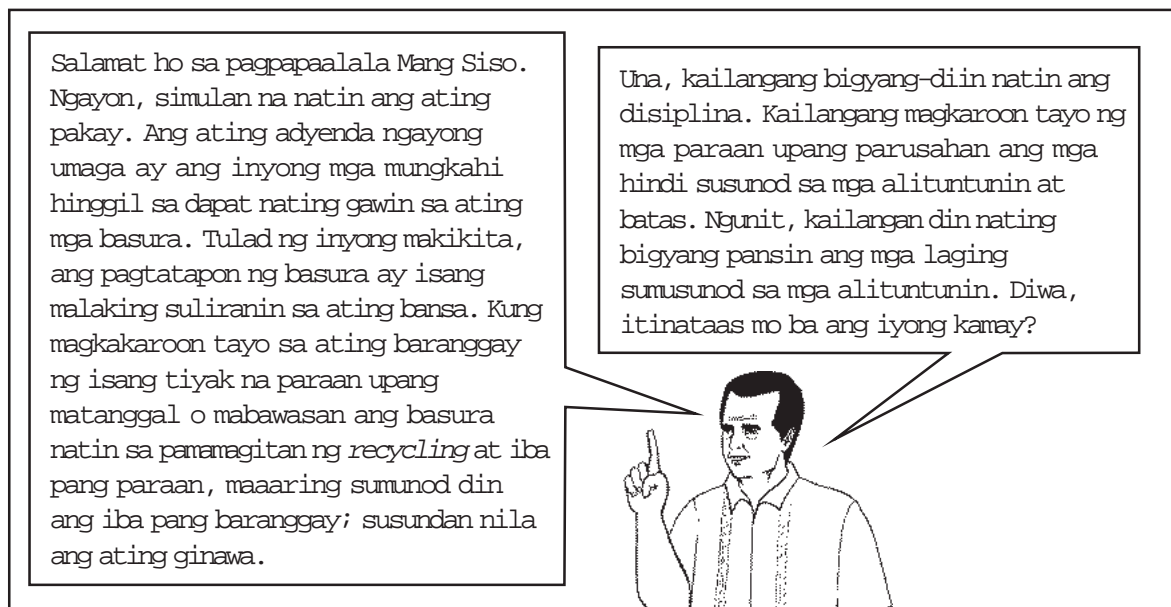
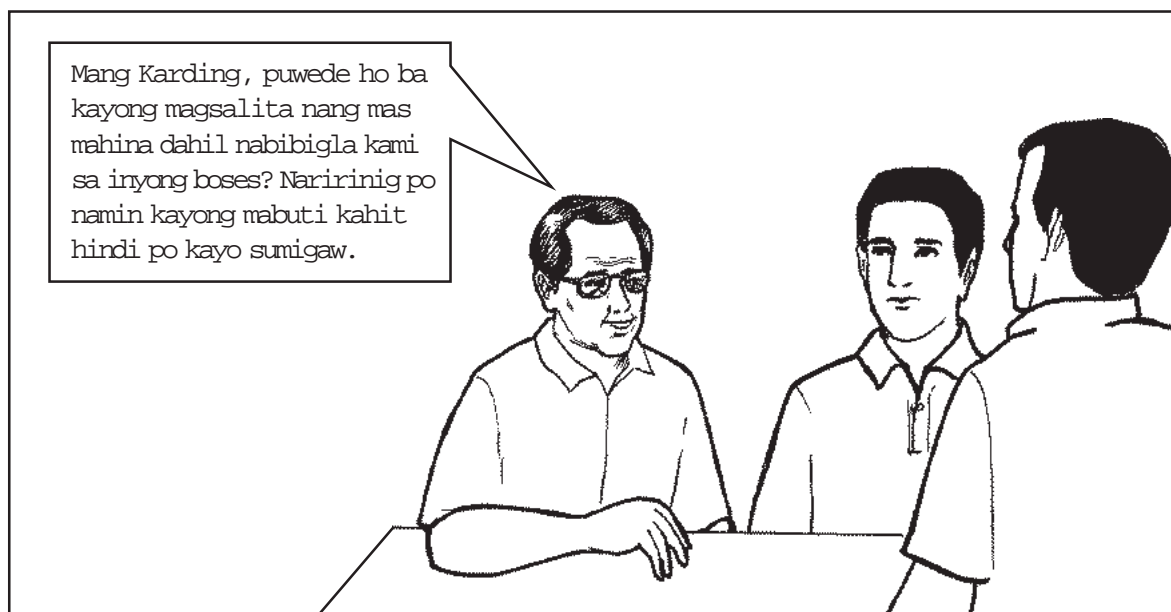
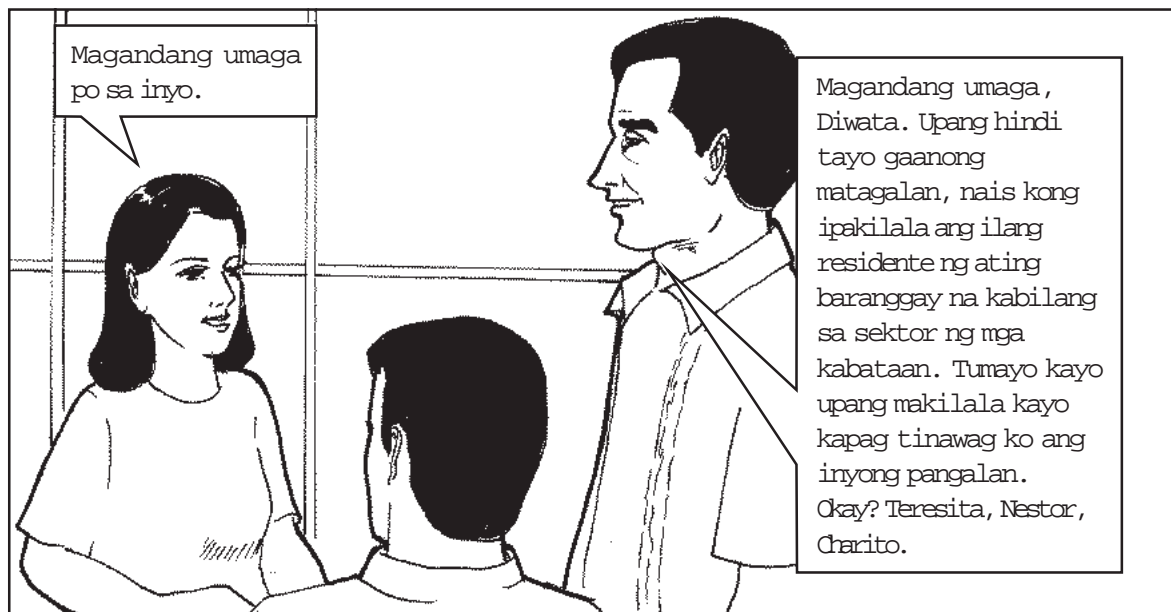
<i>Tao 2</i>	23 taong gulang, lalaki, residente
<i>Mang Siso</i>	62 taong gulang, nagrereakt sa iba-ibang tauhan
<i>Diwata</i>	21 taong gulang, ingat-yaman ng SK ng baranggay, mahina ang tinig
<i>Charito</i>	27 taong gulang, residente, mabagal magsalita
<i>Ralph</i>	29 taong gulang, kagawad, malakas ang tinig
<i>Antonio</i>	35 taong gulang, kagawad, mahina ang tinig
<i>Tito</i>	40 taong gulang, residente, mabilis magsalita
<i>Aling Tinay</i>	50 taong gulang, matinis ang boses

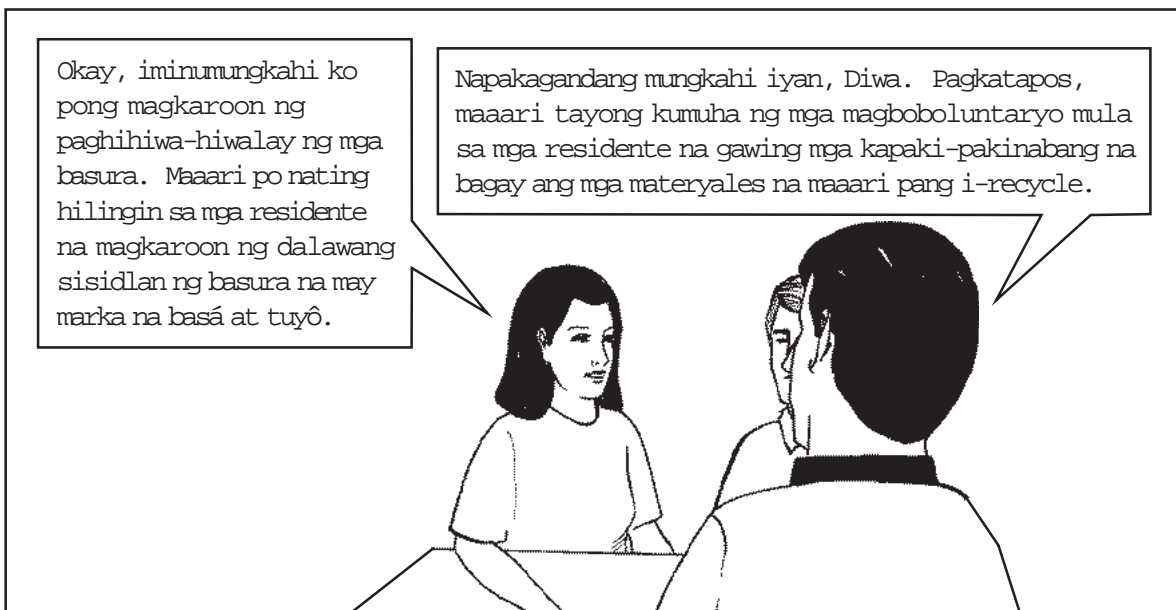
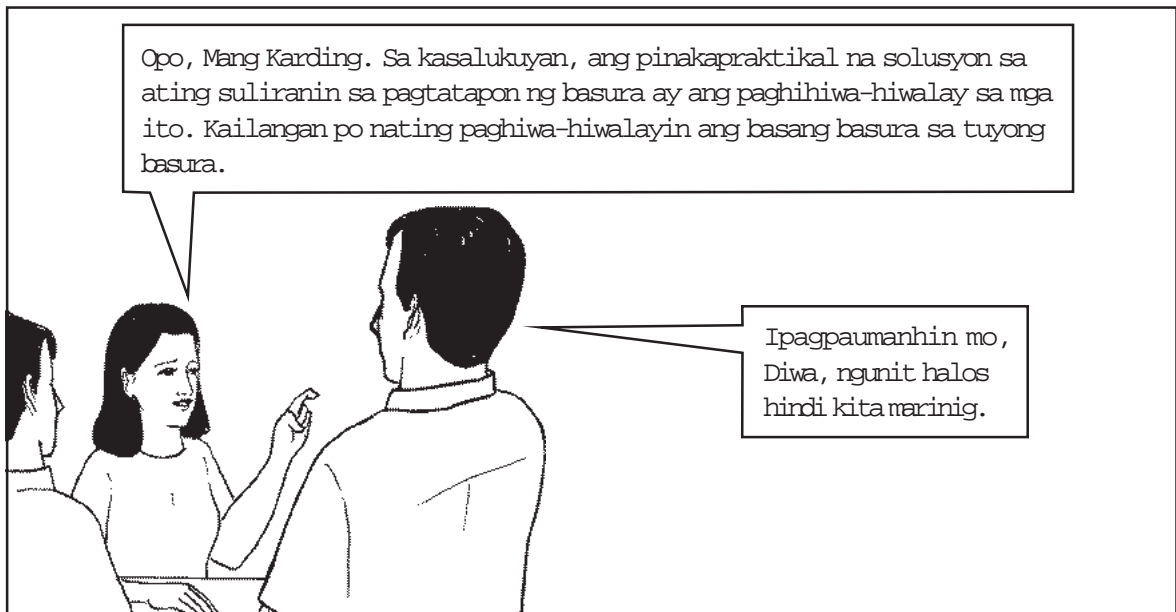
Dayalog

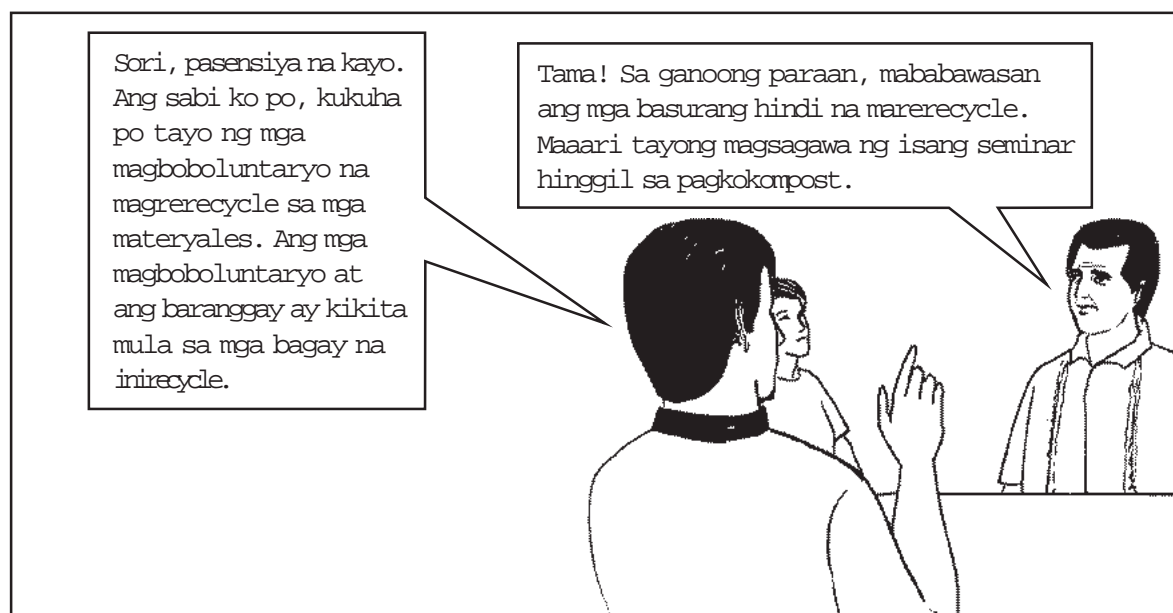
Tagapagsalaysay: Ang mabisang pagsasalita ay nangangahulugang binabago ng tagapasalita ang lakas o hina ng kaniyang tinig ang bilis o bagal ng kaniyang pagsasalita, at ang baba o taas ng kaniyang tinig. Mapapansin mo na ang mga mabisang tagapagsalita ay marunong huminto nang tama. Upang mailarawan ang aking sinasabi, pakinggang mabuti ang dayalog ng mga dumalo sa pulong hinggil sa pagtatapon ng basura.

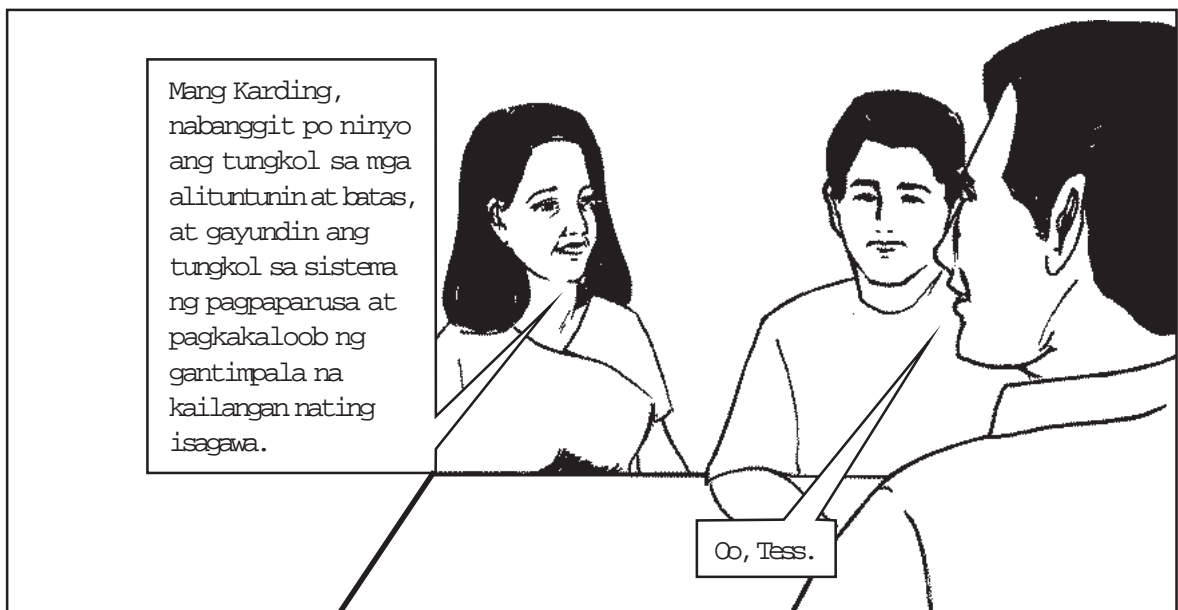

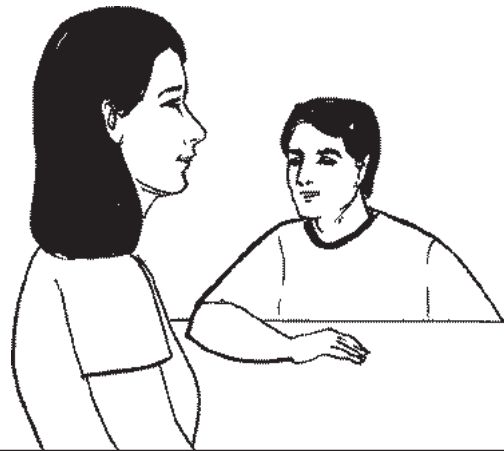

Una, talakayin po natin ang mga gantimpala. Iminumungkahi ko na magsagawa tayo ng patimpalak para sa pinakamalinis at pinakaluntiang kalye sa ating baranggay. Nangangahulugang walang basurang itinambak sa mga kalye. Kailangang nakapagtanim sila ng mga halaman gamit ang kanilang kompost. Maaari tayong maglagay ng mga basurahan sa bawat kalye at tangkilikin ang ating recycling center.

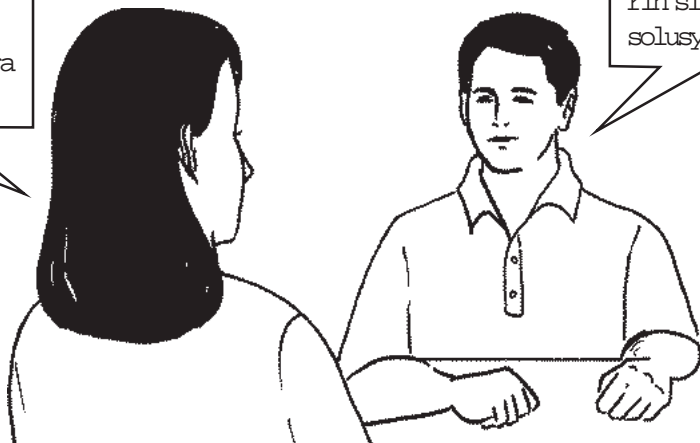

Tama ka, Tess. Pagkaraan ng pulong na ito, magpupulong ulit tayo. Sa pagkakataong ito, nasa baranggay hall ang buong baranggay. Mayroon pa bang ibang mungkahi hinggil sa gantimpala? Pagkatapos ng pulong, magpapadala tayo ng mga sulat sa mga residente upang mabigyan sila ng impormasyon hinggil sa ating mga mungkahi.

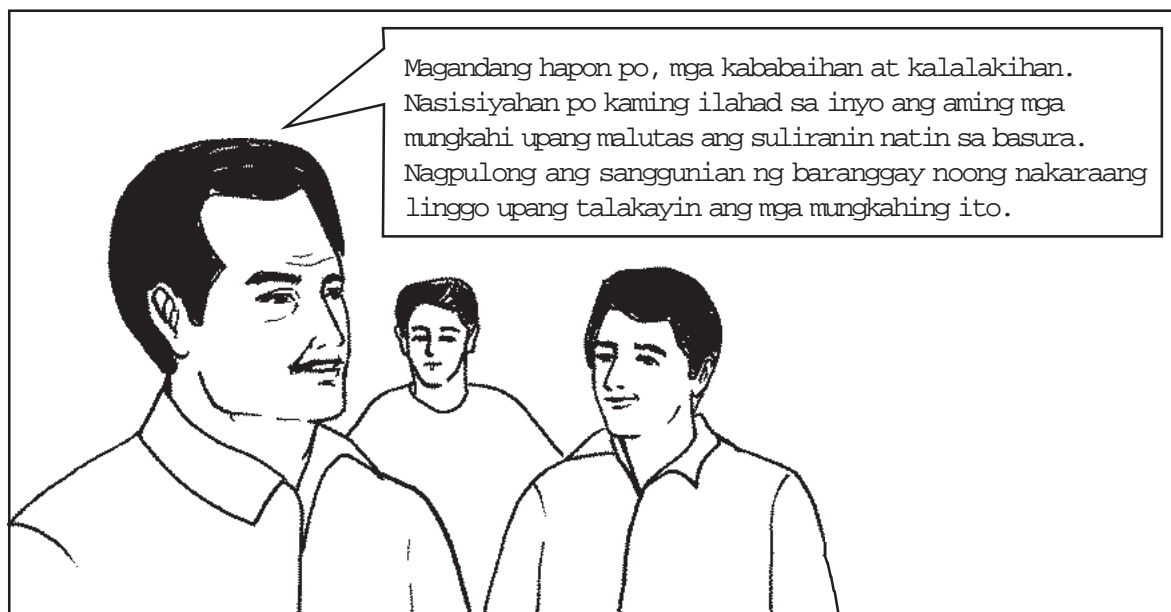
Sa itinakdang pulong kasama na ang iba pang mga residente...

Nakasaad sa anunsiyo na tatalakayin nila ang kalagayan ng pagtatapon ng basura sa ating baranggay.

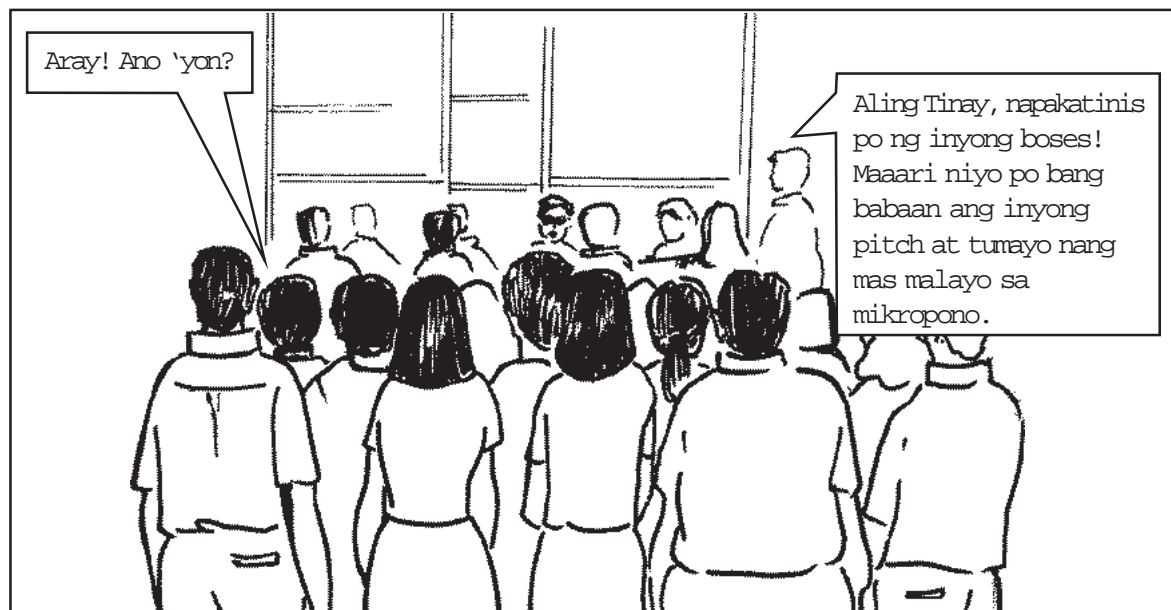
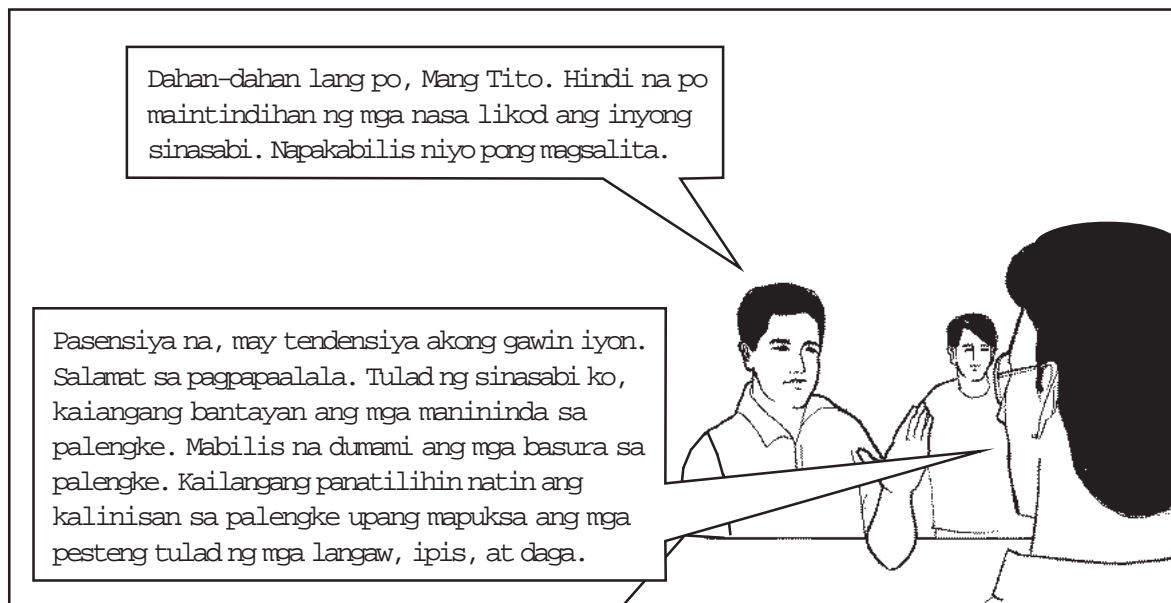

Magmumungkahi rin sila ng mga solusyon.

A, sige. Maaaring lumahok ang dalawang paaralan sa pamamagitan ng pagtuturo sa mga mag-aaral kung paano pananatilihin ang kalinisan sa kanilang kapaligiran. Maaari din silang turuang gumawa ng mga bagay mula sa mga materyales na nirecycle.

Napakagandang mungkahi po iyan, Aling Tinay. Itinatala namin ang lahat ng inyong mga mungkahi. Isasagawa muna natin ang naunang mungkahi. Pagkaraan ng isang buwan, aalamin natin ang ating pag-unlad. Magpupulong muli tayo upang ilahad ang mga kinalabasan. Regular kaming mag-uulat sa inyo upang malaman ninyo kung ano na nga ang nangyayari.

Subukan Natin Ito

Sagutan ang sumusunod na tanong:

1. Batay sa dayalog na iyong pinakinggan o binasa, kaninong tinig ang pinakamalakas? Bakit sa tingin mo?

2. Kanino ang pinakamahinang boses? Bakit sa tingin mo?

3. Sino sa mga tauhan ang mabilis magsalita? Bakit sa tingin mo?

4. Sino sa mga tauhan ang mabagal magsalita? Bakit sa tingin mo?

5. Batay sa dayalog, ano sa tingin mo ang epekto ng paraan ng pagsasalita ng isang tao sa kakayahan ng kaniyang mga tagapakinig na makinig o umintindi?

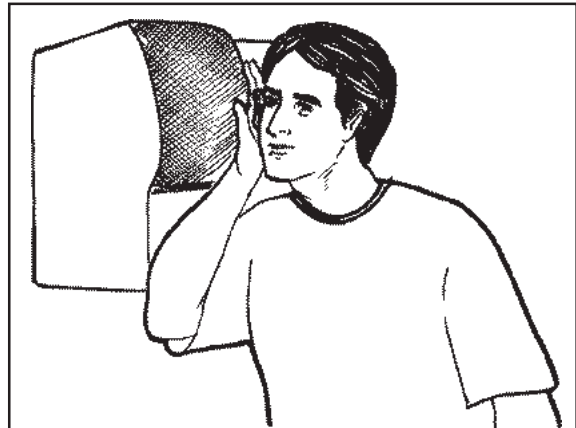
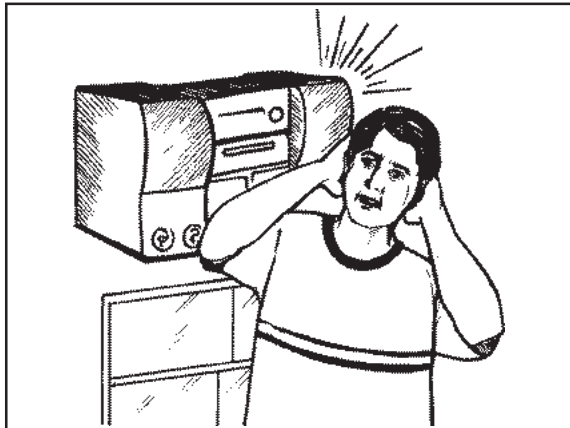
Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 52.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Upang maipahatid mo ang iyong mensahe, kailangang mong matutuhang ayusin ang bilis at bolyum ng iyong tinig upang umakma sa paksang tinatalakay, sa mga tagapakinig na kaharap mo, at sa sitwasyong kinapapalooban mo. Ang mabisang komunikasyon ay nangangahulugang mayroon kang mabisang tinig. Upang magawa mo ito, kailangang maging balanse ang bolyum, bilis, at *pitch* ng iyong pagsasalita. Kailangang maganda rin ang tunog ng iyong tinig para sa mga tagapakinig.

Ang lakas o hina ng iyong tinig ay mahalaga. Ang bulong ay mahina, samantalang ang sigaw ay malakas. Maaari mong ihambing ang iyong tinig sa radyo. Kung hindi ka komportable sa pakikinig sa radyo, kailangan mong hinaan ang bolyum nito. Ngunit kung nahihirapan kang pakinggan ang musika mula sa radyo, masyadong mahina ang volume nito.

Kung hindi mo gustong marinig ng ibang tao ang iyong tinig maliban sa kausap mo, makipag-usap ka sa kaniya sa mahinang tinig lalo na kapag ikaw ay galit. Kung minsan, hindi mo maiwasang sumigaw sa taong kinagagalitan mo. Huwag kang sumigaw. Maaaring magsisisi ka sa kalaunan.

Sa bahay, kapag nakikipag-usap sa mga kasapi ng iyong pamilya, dapat tamang-tama lamang ang lakas ng iyong tinig. Hindi na kailangang sumigaw.

Naaalala mo ba si Mang Karding sa dayalog na iyong binasa sa pahina 5–17?

Anong uri ng tinig mayroon siya?

Kung ang sagot mo ay malakas na tinig, tama ka! Napakalakas ng tinig ni Mang Karding. Sa tuwing magsasalita siya, tila nagagalit siya. Kung kaya, kinailangan ni Mang Siso na punahin ang kaniyang pagsasalita. Dahil sa puna ni Mang Siso, nabago ni Mang Karding ang lakas ng kaniyang tinig.

Ang lakas ng iyong tinig ay dapat akma sa sitwasyon. Kung nasa isang pulong ka sa baranggay hall, kailangang lakasan mo ang iyong tinig. Makatutulong ito upang marinig kang mabuti ng mga tao sa malayong bahagi o maging iyong mga nasa labas.

Kapag nasa palengke ka, kailangan mong magsalita nang malakas lalo na kapag maraming tao sa iyong paligid. Baka hindi marinig ng nagtitinda ang sinasabi mo.

Sa tingin mo, mahina o malakas ang iyong tinig? Bakit sa tingin mo?

Mahalaga ang bolyum ng iyong tinig hindi lamang kapag nasa pulong ka, kundi maging sa iba pang sitwasyon. Kailangang alam mo kung paano ayusin ang iyong tinig upang maging malinaw ang pagpapahayag ng nais mong maintindihan ng ibang tao.

Ano ang pitch ng iyong tinig kapag nakikipag-usap ka? Mahalaga ang pitch ng iyong tinig kapag nakikipag-usap ka sa ibang tao. Ang *pitch* ang nagpapahiwatig ng damdamin o emosyon.

Ang isang taong may matinis na tinig gaya ng isang bata ay maaaring madaling masabik. Kailangang maiwasan ang matinis na tinig dahil maaaring naiirita ang mga tagapakinig.

Naaalala mo ba ang pulong ni Mang Karding kasama ang iba pang opisyal ng kanilang komunidad?

Sino sa mga tauhan ang may matinis na tinig? Bakit sa tingin mo?

Ano ang sagot mo? Kung ang sagot mo ay si Aling Tinay, magaling! Iminungkahi ni Mang Siso na babaan ni Aling Tinay ang taas o tinis ng kaniyang tinig. Nang magsimulang magsalita si Aling Tinay, nagkaroon ng reaksiyon (*feedback*) ang mikropono.

Naiisip mo bang maging matinis ang iyong tinig? May kilala ka bang tao na may matinis na tinig? ____ Oo ____ Hindi

Ano ang dahilan kung bakit matinis ang kaniyang tinig?

Nakakita ka na ba o nakarinig ka na ba ng isang patalastas sa telebisyon o radyo? Gaano kaepektibo ang nag-eendorso ng produkto?

Mabilis ba o mabagal magsalita ang tao? Nakumbinsi ka bang bumili ng produkto? Ano ang nakatulong sa kaniya upang makumbinsi kang bumili ng produkto?

Ang paraan ng pagsasalita ng isang tao, mabilis man o mabagal, ay tumutukoy sa rate o bilis. Higit na naiintindihan ka ng mga tao kung 125-160 salita ang binibigkas mo sa isang minuto. Kung napapansin mong nababagot ang taong kausap mo, magsalita nang mas mabilis upang maintindihan niya kung ano ang iyong sinasabi nang hindi siya inaantok.

Ngayon, isipin natin ang dayalog na binasa at pinakinggan mo sa pp.5–17.

Sino sa mga tauhan ang nagsalita nang mabilis. Bakit sa tingin mo?

Sa *Magsalita Ka!*, mayroong dalawang tauhan na nagsalita nang mabilis. Sina Nestor at Tito.

Kung mabilis ka magsalita, maiintindihan kaya ng mga tao ang sinasabi mo?
Bakit?

Makatutulong kung alam mo kung gaano kabilis ang iyong pagsasalita. Kapag nasa bahay ka, maaari kang magsalita ng mabilis at maiintindihan ka pa rin. Ngunit kung nasa isang pulong ka kung saan maraming mga tao, bagalan mo nang kaunti ang iyong pagsasalita. Ang pag-iiba-iba ng bilis ng iyong pagsasalita ang magpapahiwatig ng mga pagbabago sa iyong disposisyon at nagbibigay-diin sa ilang paksa sa iyong talumpati.

Natatandaan mo ba si Nestor sa *Magsalita Ka*? Nang ibigay niya ang kaniyang mungkahi, hindi siya gaanong naintindihan ni Charito. Kinailangan niyang bagalan ang kaniyang pagsasalita upang maintindihan ng mga tao kung ano ang kaniyang sinasabi.

E, si Tito? Ang nangyari sa kaniya ay katulad ng karanasan ni Nestor. Kinailangang paalalahanan siya ni Mariano na bagalan ang kaniyang pagsasalita upang maintindihan siya ng mga tao.

Ang isa pang halimbawa ay kung nasa isa kang pagtitipon at ikinukuwento mo kung paano kinuha lahat ng holdaper ang iyong mga mahahalagang gamit. Maaari mong bilisan ang iyong pagsasalita upang bigyang diin kung gaano ka katakot nang mangyari ito. Pagkatapos, maaari mong bagalan ang iyong pagsasalita kapag ikinuwento mo kung gaaano ka kapagod pagkaraan ng insidente at kung paano ka nalungkot sa pagkawala ng iyong mga gamit.

Ano ang bilis ng iyong pagsasalita? Tama lang ba ang bilis para sa sitwasyon?
Bakit?

Maaari mong subukang irekord ang iyong tinig sa isang tape recorder upang malaman kung mabilis o mabagal ang iyong pagsasalita. Maaari mong tanungin ang iyong mga kapamilya o kaibigan upang malaman mo ang rate ng iyong pagsasalita.

Pagkaraan mong mabalanse ang bolyum, *pitch*, at bilis, maaari mong dagdagan ng magandang katangian ang iyong tinig. Huminga ng malalim at magrelax upang magiging natural ang labas ng iyong tinig. Maging palakaibigan kapag ikaw ay nagsasalita. Isipin mo lamang na nakikipag-usap ka sa iyong matalik na kaibigan kahit nasa harap ka ng isang malaking pangkat. Lakasan mo ang iyong loob. Huwag mong hayaang takutin ka ng iyong mga tagapakinig. Ipakita ang iyong hangaring ibahagi ang iyong nalalaman. Isalaysay ang iyong karanasan. Kung ikaw ay nakarelaks, magkakaroon ng magandang katangian ang iyong tinig.

Pag-usapan Natin Ito

1. Mahalaga bang malaman kung paano magiging mabisa ang pagsasalita kapag sinasabi mo ang iyong mga saloobin at mga nasa isipan? Bakit?

2. Ano ang posibleng mangyari kapag hindi mabisa ang pagsasalita ng isang tao kapag sinasabi niya ang kaniyang mga saloobin at opinyon higgil sa isang isyu o paksa? Bakit?

3. Nagsalita ka na ba sa harap ng maraming tao? Ano ang sitwasyon noon?

4. Paano mo ilalarawan ang paraan ng iyong pagsasalita noon; ang bolyum, *pitch*, at bilis? Mabisa ba ang iyong tinig? Bakit o bakit hindi?

5. Ano-ano ang pagbabagong kailangan mong gawin sa iyong tinig upang gawing mabisa ang iyong pagsasalita?

Ihambing ang iyong pananalita sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 53.

Subukan Natin Ito

Magagamit mo ang mga natutuhan mo sa pamamagitan nang pagbasa nang malakas sa sumusunod na pangungusap. Subukan mong ibagay ang iyong pagsasalita sa sitwasyon kapag binabasa mo nang malakas ang bawat isa. Kung may makukuha kang audio cassette recorder, maaari mong irekord ang iyong tinig upang mapakinggan mo kung paano ka magsalita. Maaari kang humingi ng blangkong tape mula sa iyong *Instructional Manager* upang mairekord mo ang iyong tinig. Kung wala kang tape recorder, maaari mong basahin nang malakas ang mga pangungusap sa iyong *Instructional Manager* o sa iyong mga kamag-aral.

1. *Masaya at Sabik*: Yehey! Tama ba ang pagkakarinig ko sa iyo, mahal? Ikakasal na kami! Yehey!
2. *Galit*: Ano ang tingin mo sa akin? Isang hangal! Nakita kitang nakikipaghalikan nang dumaan ako sa bahay ninyo kahapon!
3. *Nakatayo sa harap ng maraming tao, maigting, matatag sa paninindigan*: Kung magkakaisa tayong lahat at sama-sama tayong mag-iisip ng mga solusyon sa ating mga suliranin, uunlad tayo!
4. *Malungkot*: Hindi ko alam kung paano ko sasabihin ito, ngunit gusto kong sabihin na sumakabilang buhay na ang ating kaibigan kahapon.
5. *Habang nakikipag-usap sa isang pagtitipon, simple at tapat na paglalahad*: Mga kababayan, hiniling sa akin ng gobernador na sabihin sa inyong lisanin ninyo kaagad ang inyong mga bahay dahil sa panganib na maaaring idulot ng Bulkang Pinatubo.

Pakinggan ang *Tape Segment #2*, Bolyum, *Pitch*, at Bilis upang marinig mo kung tama ang pagpapahayag mo ng iba't ibang damdamin sa magkakaibang sitwasyong inilahad.

Kung hindi ka nasiyahan sa iyong tinig, i-tape muli ang iyong tinig. Kung nasiyahan ka na sa iyong rekording, ipasa sa iyong *Instructional Manager* at iparinig ito sa kaniya para sa kaniyang mga puna.

Kung wala kang tape recorder at binabasa lamang nang malakas ang mga pangungusap sa iyong *Instructional Manager* o sa iyong mga kasamang nag-aaral, hingin ang kanilang mga puna. Habang binabasa mo nang malakas ang mga pangungusap, dapat napag-iiba-iba mo ang taas o pitch ng iyong tinig, volume, at rate upang maipahayag mo ang iba't ibang damdamin at iba't ibang sitwasyong inilahad.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

- A. Pakinggan muli ang *Tape Segment # 2, Side A*, Bolyum, *Pitch*, at Bilis. Itala ang mga iba't ibang damdamin na ipinapahiwatig ng mga tauhan sa kuwento.

Tauhan	Damdamin
1. Nestor	
2. Mang Karding	
3. Aling Tinay	
4. Mariano	
5. Diwa	

- B. Pagtumbasin ang Hanay A sa Hanay B. Isulat ang titik ng tamang sagot sa mga puwang sa bawat bilang.

Hanay A	Hanay B
_____ 1. Nangangahulugang ang mabisang paggamit ng iyong tinig.	a. pitch
_____ 2. Ito ang lakas o hina ng iyong tinig.	b. kalidad
_____ 3. Tumutukoy sa tulin o bagal ng iyong pagsasalita.	c. bolyum
_____ 4. Ito ang elemento sa tinig na nagpapahiwatig ng damdamin.	d. mabisang komunikasyon
_____ 5. Ito ang katangian ng tinig; kung maganda o hindi maganda.	e. bilis

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 54.

Tandaan Natin

Sa araling ito, natutuhan mo na:

- ◆ Ang **mabisang komunikasyon** ay nangangahulugang kinakailangan mong magkaroon ng mabisang tinig. Ang tinig mo ay dapat na akma sa iba't ibang sitwasyong kinapapalooban mo, sa mga paksang tinatalakay, at sa mga tagapakinig.
- ◆ Kinakailangang balanse ang mga elemento ng iyong tinig upang maging mabisa ang iyong pakikipagtalastasan.
 - Ang **bolyum** ang lakas o hina ng iyong tinig.
 - Ang ***pitch*** ang elemento ng tinig na nagpapahiwatig ng damdamin.
 - Ang **bilis** ay ang tulin ng iyong pagsasalita. Tumutukoy ito sa bilis o bagal ang iyong pagsasalita.
 - Ang **kalidad** ang katangian ng tinig na maging maganda o hindi maganda.

Sabihin Nang Tama!

Nakadalo ka na ba sa mga pagtitipon ng mga pangkat? Nasangkot ka na ba sa pagsasaayos ng mga hindi pagkakaunawaan o sigalot—marahil sa inyong pamilya o mga kaibigan? E ang paggawa ng mga konklusyon? Paano mo kadalasang inuuri ang mga paksa sa mga ganitong pagtitipon? Seryoso ang mga ito, hindi ba? Maaaring mainit na sagutan o kung minsan awayan kung hindi mo alam ang sasabihin sa mga pulong na katulad nito.

Pagkaraan mong pag-aralan ang araling ito, may kakayahan ka nang gumamit ng mapitagang pananalita sa mga pulong o pagtitipon ng mga pangkat, sa pagsasaayos ng mga di-pagkakaunawaan, at paggawa ng mga konklusyon.

Pakinggan Natin Ito

Pakinggan ang *Tape Segment # 3, Side A, “Sabihin Mo!”* Kung wala kang cassette player, basahin ang kuwento sa ibaba.

Mga Tauhan

<i>Kapitan Kario</i>	45 taong gulang, kapitan ng baranggay
<i>Ka Julio</i>	45 taong gulang, kasapi, sangguniang baranggay
<i>Dr. Manalo</i>	40 taong gulang, kasapi, sangguniang baranggay
<i>Atty. Solis</i>	50 taong gulang, kasapi, sangguniang baranggay
<i>Ka Poldo</i>	35 taong gulang, kasapi, sangguniang baranggay
<i>Ka Lando</i>	40 taong gulang, kasapi, sangguniang baranggay
<i>Aling Sepa</i>	40 taong gulang, kasapi, sangguniang baranggay
<i>Nardo</i>	30 taong gulang, kasapi, sangguniang baranggay

Sa isang pulong sa baranggay hall...

Kapitan Kario: Maupo kayo. Nais kong ipakilala sa inyo ang dalawang bagong tagapayo ng ating sanggunian. Siya po si Atty. Solis, na bagong retiro mula sa Dibisyong Legal ng Pamahalaang Bayan. At siya naman po si Dr. Rosa Manalo na nagtrabaho as lokal na ospital sa komunidad. Narito sila upang ipagkaloob ang kanilang serbisyo nang libre. Palakpakan po natin sila.

Atty. Solis: Maraming salamat at tinaggap n'yo po kaming bahagi ng inyong pangkat. Karangalan namin na pagsilbihan ang mga mamamayan ng Kamuning.

Dr. Manalo: Nais ko rin pong ipaabot ang aking pasasalamat sa pagtanggap ninyo sa amin sa inyong pangkat. Makakaasa po kayo na gagawin ko ang lahat ng aking makakaya upang magampanan ang aking tungkulin bilang tagapayo, sa tulong ng aking kaalaman at karanasan sa kalusugan at medisina.

Kapitan Kario: Ipinatawag ang pulong na ito dahil sa sumusunod. Una, kailangan nating pigilan ang mungkahi na magpatupad ng color coding sa mga lalagyan ng basura. Pangalawa, nais kong....

Ka Julio: Sa tingin ko, makabubuti para sa atin kung....

Kapitan Kario: Ka Julio, patapusin niyo po muna ang sinasabi ko...

Ka Julio: Hindi, hayaan ninyong ipagpatuloy ko...

Ka Poldo: Ka Julio, pasalitain mo muna si Kapitan Kario hinggil sa sasabihin niya.

Ka Julio: Bakit ninyo ako pinagtutulung-tulungan?

Ka Poldo: Ka Julio, maaari po ba kayong umupo. Hindi po namin kayo pinagtutulungan. Ipinatawag ang pulong na ito upang malutas ang mga isyu, ngunit hindi tayo makakapagpatuloy kung hahayaan nating manaig ang ating mga damdamin o emosyon.

Ka Julio: Nais ko lamang sabihin ang aking opinyon.

Ka Poldo: E, di sige po, isa-isa lang ang magsasalita. Hintayin po natin kung kailan tayo magsasalita. Narito tayo upang pakinggan ang opinyon ng lahat

Ka Julio: Sige, sige, pasensiya na kayo. Kapitan Kario, kayo na po ang magsalita.

Kapitan Kario: Okey lang ho. Alam kong mabuti po ang inyong intensiyon. Tulad ng sinasabi ko, kailangang pigilan natin ang paggamit ng color code sa mga sisidlan ng mga basura dahil hindi pa naipapalaganap ng sangguniang baranggay ang tungkol sa planong ito. Pag-isipan niyo po sana ang aking mungkahi. Hindi magiging matagumpay ang planong ito kapag hindi natin sinabihan ang mga tao. Inaasahan kong nauunawaan ninyo ang sitwasyong kinakaharap natin sa kasalukuyan. Natatandaan niyo pa po ba noong ipinagpatuloy natin ang isang proyekto nang hindi natin sinabihan ang mga residente tungkol doon?

Pagkaraan ng ilang sandali...

Kapitan Kario: Mayroon tayong kaunting pagsasaluhan sa likuran mula sa ating kaibigang si Gng. Baldivia, ang may-ari ng Benjie's Turo-turo.

Gng. Baldivia: Mga kasama, halina kayo. Pagsaluhan natin itong kaunting meryenda.

Pangkat: Maraming salamat po, Gng. Baldivia.

Charito: Kapitan Kario, mawalang-galang po, ngunit kailangan ko na pong umalis. May sakit po ang aking asawa at nangako po ako sa kaniya na hindi po ako magtatagal.

Kapitan Kario: Sige, okey lang. Titiyakin kong may magsasabi sa iyo tungkol sa resulta ng pulong natin ngayon. Ikumusta mo na lamang ako sa iyong asawa. Sana gumaling na siya kaagad.

Charito:

Maraming salamat ho, Kapitan.

Lando:

Dr. Manalo, Atty. Solis, ako po si Lando, isa sa mga kagawad ng baranggay. Mabuti po at nakasama namin kayo. Tiyak kong marami kaming matutuhan mula sa inyo.

Dr. Manalo:

Lando, natitiyak kong matutuwa kaming makatrabaho kayo.

Atty. Solis:

Noon ko pa gustong makasama sa isang pangkat na tulad nito. Napakabubuti ninyong lahat, ipinapalagay ninyo ang aming loob.

Ka Lando:

Sila po ang iba pang kasapi ng sanggunian, sina Aling Sepa at Nardo.

Aling Sepa:

Ikinagagalak ko po kayong makilala, Dr. Manalo, Atty. Solis.

Manalo, Solis:

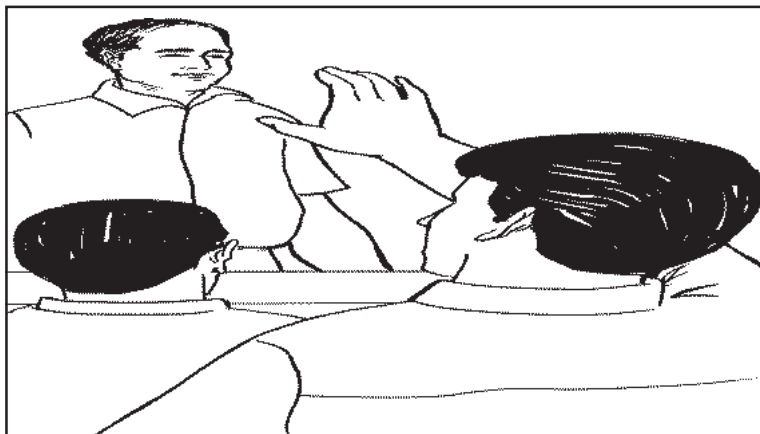
Gayundin kami.

Kapitan Kario:

Mga kasama, maaari niyo pong dalhin ang inyong meryenda sa inyong upuan upang matapos po tayo nang maaga.

Ka Julio:

Maaari ko po bang kunin ang pagkakataong ito upang magsalita?

Kapitan Kario: Sige, Julio.

Ka Julio: Nais ko pong humingi muli ng paumanhin sa aking inasal kanina. Naisip ko lamang na hindi natin ipapaatupad nang ganap ang color coding ng mga basurahan. Iminumungkahi ko pong magkaroon ng seminar hinggil sa pagpapatupad ng color coding at pangangasiwa sa basura. Iminumungkahi ko rin pong mag-anyaya tayo ng mga tagapagsalita na may kaalaman hinggil sa paksa.

Dr. Manalo: Maaari po ba akong magsalita?

Pangkat: Sige po.

Dr. Manalo: Mayroong isang nongovernmental organization o NGO na pinamumunuan ng isang kakilala ko. Siya at ang kaniyang pangkat ay nagsasagawa ng mga seminar hinggil sa solid waste management o pangangasiwa ng mga basurang solido. Itinuturo nila ang pagkokompost sa mga bahay-bahay. Gumagamit sila ng mga paso at malalaking plastik bag bilang sisidlan ng compost.

Aling Sepa: Napakagandang mungkahi, Dok. Sumasang-ayon ako diyan. Tiyak kong napakaraming tao ang nagnanais na malutas ang suliranin sa basura.

Dr. Manalo: Nais kong malaman ang opinyon ng pangkat. Mayroon pa bang ibang idea?

Atty. Solis: May nakita akong malapit na junk shop. Nais kong imungkahi na hikayatin natin ang mga residente na tangkilikin ang shop na iyon. Sa ngayon, alam na nating lahat na may pera sa basura.

Ka Lando: Sumasang-ayon po ako kay Atty. Solis.

Kapitan Kario: Kaya ngayon, sumasang-ayon ba ang lahat na ipagpaliban muna ang pagsasagawa ng color coding ng basura hanggang masabihan natin ang mga residente?

Pangkat: Opo, opo.

Kapitan Kario: Nais kong imungkahi na si Dr. Manalo ang maging tagapangulo ng komite na magpapatupad ng pangangasiwa sa basura. Sumasang-ayon ba kayo?

Pangkat: Opo, opo.

Kapitan Kario: Sumasang-ayon ba kayo na ie-endoso natin ang junk shop sa ating pook, gaya ng iminungkahi ni Atty. Solis?

Pangkat: Opo, opo.

Kapitan Kario: Sumasang-ayon ba kayo na tutuloy tayo sa aming tahanan para sa hapunan?

Ka Julio: Hindi po ako sumasang-ayon.

Pangkat: Ha?

Kapitan Kario: Bakit, Ka Julio? May problema ho ba?

Ka Julio: Hindi po. Nais kong tumuloy tayong lahat sa aming tahanan dahil kaarawan ko ngayon. Imbitado kayong lahat.

Kapitan Kario: Ganoon naman pala. Batiin natin siya ng isang maligayang kaarawan.

Pangkat: Maligayang Kaarawan, Ka Julio!

Ka Julio: Maraming salamat! Tara na, hinihintay na tayo ng aking maybahay.

Subukan Natin Ito

Sagutan ang sumusunod na tanong

1. Ano ang mangyayari kung hindi pinagbigyan ni Ka Julio si Kapitan Kario?

2. Ano ang dapat gawin ni Ka Julio sa susunod na gusto niyang magsalita?

3. Ano-ano ang mga mapitagang pananalita na ginamit?

4. Alalahanin mo ang mga pulong ng pangkat na dinaluhan mo...

a. Ano-ano ang mga mapitagang pananalita na naaalala mong ginamit ng mga tao kapag may nais silang sabihin?

b. Ano ang naramdaman mo nang ginamit ang mga mapitagang pananalita?

c. Ano ang mangyayari kapag hindi magalang ang mga tao sa pulong ng pangkat?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 55–56.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Ang mabisang komunikasyon ay nangangahulugang naipapahatid, naibabahagi, o naisasalin mo sa ibang tao ang nais mong sabihin at tiyaking naririnig at naiintindihan ka nila. Nangangahulugan din itong pagsasabi ng mga tamang salita upang mapabuti ang mga ugnayan at mabuting samahan ng mga tao. Kailangang maingat sa pagpili ng mga salita upang hindi mainsulto o masaktan ang ibang tao.

Sa pulong ng pangkat, kung minsan hindi magkakakilala ang lahat. Kailangan mong ipakilala ang mga bagong dating bago ipagpatuloy ang pulong. Habang meryenda, tumulong na mapalagay ang loob ng mga baguhan upang maging komportable sila sa pangkat.

Halimbawa, habang meryenda, hilingin sa mga dati nang kasapi na tumulong upang mapalagay ang kalooban ng mga bagong kasapi. Basahin kung paano ito ginawa ni Ka Lando:

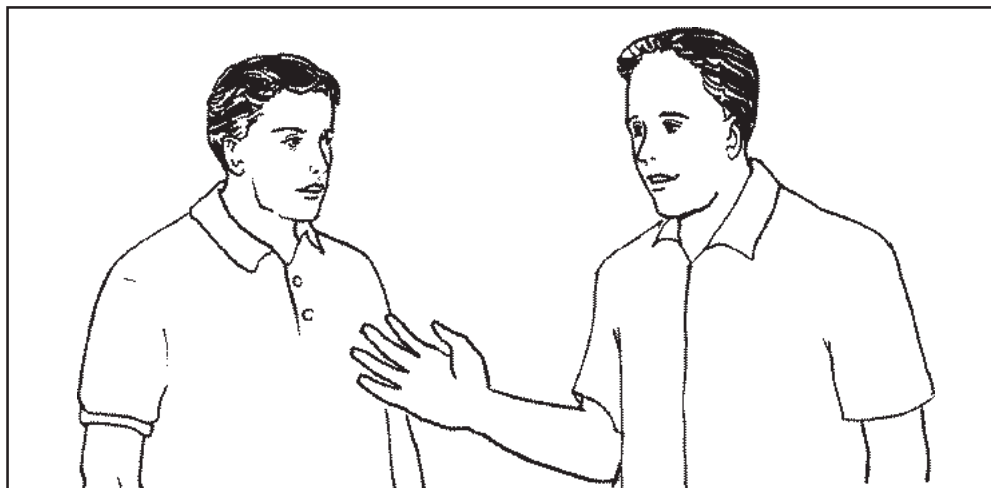
Ka Lando: Dr. Manalo, Atty. Solis, ako po si Lando, isa sa mga kagawad ng baranggay. Mabuti po at nakasama namin kayo. Tiyak kong marami kaming matutuhan mula sa inyo.

Dr. Manalo: Lando, natitiyak kong matutuwa kaming makatrabaho kayo.

Atty. Solis: Noon ko pa gustong makasama sa isang pangkat na tulad nito. Napakabubuti ninyong lahat, ipinapalagay ninyo ang aming loob.

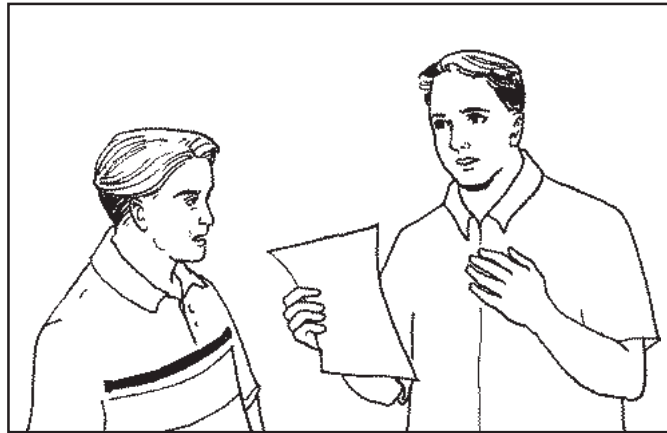
Narito pa ang ilang halimbawa ng mapitagang pananalita na ginamit sa pulong:

1. Pag-isipan niyo po ang aking mungkahi. (O anumang nais mong gawin nila para sa iyo, gaya ng makinig sa iyo o iabot ang isang piraso ng papel.)
2. Maaari po ba akong magsalita?
3. Ipagpaumahin ninyo, ngunit kailangan ko na pong umalis.

4. Iminumungkahi ko...
5. Ang mungkahi ko ay...
6. Sumasang-ayon ako na...
7. Hindi ako sumasang-ayon dahil...
8. Ipagpaumanhin ninyo...
9. Pasensiya na po kayo...
10. Patawad po...

Kapag sinasabi ang mga katagang ito, gawing magiliw at malumanay ang tono. Lagyan ng ngiti ang iyong tinig hangga't maaari upang hindi ka magmukhang masungit.

Basahin Natin Ito

Mabisang Komunikasyon sa mga Di-pagkakaunawaan

Kapag may di-pagkakaunawaan, karaniwang may tensiyon sa pagitan ng mga nag-aaway o ng mga hindi nagkakaunawaan. Ang sigalot ay ang pakiramdam o kalagayan kapag nahaharap ka sa isang masama o hindi kanais-nais na sitwasyon. Ikaw o ang ibang tao ang lumikha ng gayong sitwasyon.

Nang lumaki ang hindi pagkakaunawaan nina Mari at Juana, ang kanilang kapitbahay na si Isabel ang nagsilbing tagapamagitan sa dalawa. Tinulungan sila ni Isabel na ayusin ang kanilang di-pagkakaunawaan. Ano-ano ang ilan sa mga mapitagang pananalita na maaaring magamit sa ganitong uri ng komunikasyon?

Kailangang maging maingat si Isabel kung hindi baka magalit sa kaniya si Maria at Juana.

Salungguhitan ang mga mapitagang pananalita na pag-aayos ng sigalot na nasa ibaba.

Sa bahay ni Isabel:

Isabel: Alam ko na na hindi gustong ipaputol ni Maria ang puno dahil namumunga ito at maraming nakukuha ang kaniyang pamilya mula sa puno. Si Juana naman, sa kabilang banda, ay gustong ipaputol ang puno dahil nagkakalat lamang ang mga tuyong dahon sa kaniyang bakuran. Marahil, maaari kayong magkasundo upang hindi tuluyang putulin ang puno. Hayaan ninyo munang magsalita ako. Okey ba sa inyo, Juana, Maria?

Juana: Sige lang, ipagpatuloy mo.

Maria: Okey lang sa akin.

Maria: Nalulungkot ako at nagkakalat ang puno sa bakuran ni Juana, ngunit hindi ko maaaring ipaputol ang puno dahil mahal na mahal ng pamilya ko ang punong iyon. Nagbibigay ito ng lilim sa amin at napakatamis ng mga bunga nito. Marahil maaari kaming magtali ng lambat sa paligid nito upang hindi malaglag ang mga tuyong dahon sa bakuran ni Juana.

Isabel: Maaari ninyong gawin ‘yan. Ngunit ang mga tuyong dahon na mahuhulog sa lambat ay mangangamoy at mabubulok.

Juana: Oo, at kung tatanggalin mo ang lambat, mahuhulog ang ilan sa mga dahon sa bakuran ko.

Maria: Ano ngayon ang maimumungkahi mo?

Juana: Iminumungkahi ko na magpadala ka ng magwawalis sa aking bakuran.

Maria: Ngunit may mga pagkakataong walang maaaring makapagwalis ng iyong bakuran.

Juana: E, di putulin ang puno!

Isabel: Mawalang-galang Juana, huminahon ka. Hindi natin ito maaayos kung magagalit ka.

Juana: Ipagpaumanhin ninyo. Ngunit, tila hindi tayo magkakasundo dito.

Isabel: Mayroon at mayroong tayong mapagkakasunduan. Huwag kang mag-alala. Malulutas natin ito.

Maria: Paano kung bibigyan ka namin ng sampung porsiyento ng ani kapalit ng kalat na idinudulot ng puno.

Isabel: Mukhang mainam na mungkahi iyan.

Juana: Maaari mo bang taasan hanggang sa 15 porsiyento?

Maria: A....sige.

Isabel: O, okey na?

Maria at Isabel: Oo.

Isabel: Natutuwa ako't natapos din ito. Maisasantatabi na natin ang problemang ito.

Maria: Natutuwa rin ako.

Juana: Ako rin.

Pag-isipan Natin Ito

1. Mahusay bang tagapamagitan si Isabel sa sigalot nina Maria at Juana? Bakit o bakit hindi?

2. Nalutas ba ang sigalot nina Maria at Juana? Kung oo, paano?

3. Ano-ano ang mga mapitagang pananalita na ginamit sa pag-uusap ng tatlong babae?

4. Mahalaga ba ang mga mapitagang pananalita sa pagiging tagapamagitan sa sigalot nina Maria at Juana? Bakit o bakit hindi?

Ihambing ang inyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 56.

Pag-isipan Natin Ito

Upang maayos ang sigalot, mainam na magpalamig muna ang mga kasangkot. Sa ganitong paraan, makakapag-isip muna sila nang mabuti. Sabihan sila na hintayin na patapusin muna ang isa bago magsalita at makinig mabuti sa isa't isa.

Ipatuklas sa kanila kung ano ang kailangan nilang dalawa. Kung alam na nila kung ano ang kailangan nila, sabihan sila na mag-isip ng mga posibleng solusyon sa kanilang suliranin.

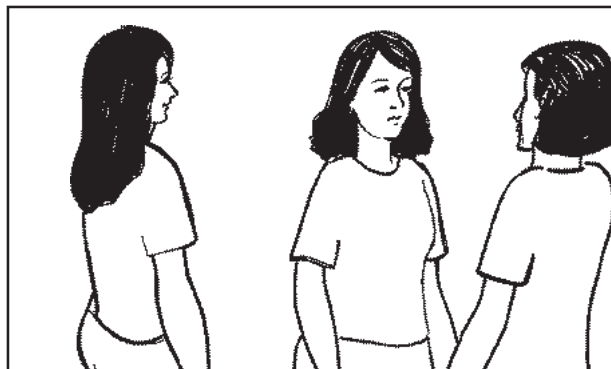
Kapag naibigay na ang lahat ng mga posibleng solusyon, hilingin mong pumili sila ng isa na gusto nilang dalawa. Kapag nagkasundo na sila, hilingin mong gumawa sila ng plano kung paano ito susundin. Habang nag-uusap kayo, payuhan sila na iwasang magsabi ng mga bagay na makasasaling sa damdamin ng bawat isa. Imungkahi na magsalita sila nang ayon sa mabuting asal. Tiyaking sabihin ito nang maayos upang hindi sila magalit sa iyo.

Halimbawa, bago sabihin ni Maria ang kaniyang panig, humingi siya ng pahintulot kay Isabel at Juana. Sa pamamagitan ng paghingi ng pahintulot, nakuha niya ang kanilang buong pansin sa kaniyang sasabihin.

Ang isa pang mahalagang salik na kailangang isaalang-alang kapag nag-aayos ng mga sigalot ay ang pagtutuon ng pansin lamang sa mga isyung pinag-uusapan. Hindi dapat mapunta sa iba pang paksa na maaaring maging sanhi ng pagkalito at /o tensiyon sa sitwasyon. Ayusin ang mga sigalot, isa-isa o kung marami ang mga kaugnay na isyu, maaaring talakayin ang mga ito isa-isa.

Naaalala mo ba nang hindi nagkasundo si Maria at Juana hinggil sa kanilang mga mungakahi? Pumasok sa usapan si Isabel at hiniling sa dalawa na gumamit ng “Paki-” Sa ganitong paraan, natuon ang pansin nina Juana at Maria sa isyung tinatalakay nila.

Huwag kalilimutang purihin ang iba sa ibinahagi sa talakayan. Narito ang maaari mong sabihin:

Aling Lina: Magandang ideya iyan. Kailan natin mauumpisahan ang pagplaplano sa pagpapatupad dito?

G. Ida: Hindi ko naisip iyon. Mabuti at naalala mo.

Kung mayroong kang tatlong kaibigan na mainit na nag-uusap tungkol sa pook na puwede ninyong kainan...

1. Ano ang sasabihin mo sa kanila?

2. Ano-ano ang masasabi mo sa bawat isa upang purihin ang kani-kanilang mungkahi?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 56–57.

Ang paggamit ng mga mapitagang pananalita sa pag-aayos ng mga sigalot ay mabisa dahil sa sumusunod:

- ◆ Napapag-isip mo nang malinaw ang mga partidong kasangkot: “Maaari mo bang pakinggan ang kaniyang sasabihin?”
- ◆ Napapipili mo ang mga partido kung ano ang pinakamainam na paraan upang maayos ang kanilang di-pagkakaunawaan: “Iminumungkahi ko na subukan natin ang mungkahi ni Rita, kung okey lang sa iyo, Joan?”
- ◆ Maaari mong ituon ang talakayan sa mga paksa o isyung pinag-uusapan: “Sa tingin ko, kailangang ayusin muna natin ang iyong mga suliranin bago tayo pumunta sa ibang paksa.”
- ◆ Maaari mong purihin ang mga taong sangkot sa sigalot: “Magandang mungkahi iyan. Alin ang gusto mo, Diwa?”

Pag-isipan Natin Ito

Pagpapasiya sa Pamamagitan ng Mabisang Komunikasyon

Ano ang kailangan mong gawin upang magkaroon ng pasiya hinggil sa isang isyu, gaya ng drayber ng dyipni o traysikel na inaakusahang labis maningil sa kaniyang mga pasahero.

Maaari mong ihambing ang iyong sagot sa iyong matututuhan sa ibaba.

Naranasan mo na bang nasa isang sitwasyon na kailangan magpasiya upang maayos ang pag-aaway o ang isang isyu?

Mahirap ang gumawa ng desisyon. Kailangang alam mo lahat ng katunayan upang makapagpasiya ka kung ano ang dapat gawin. Hindi ka dapat basta-basta gumagawa ng konklusyon dahil lamang may nagsabi sa iyo. Alamin mo ang panig ng lahat ng sangkot. Halimbawa, nakatanggap ng reklamo ang mga opisyal ng asosasyon ng mga drayber ng traysikel hinggil sa isang drayber. Ayon sa nagrereklamo, sobra maningil ng pamasahang ang drayber.

Bilang tugon sa reklamo, nagpatawag ng pulong ang asosasyon. Tinawag ang nagrereklamo at ang drayber.

Basahin ang natin ang usapang naganap:

Opisyal: Narito po tayo ngayon upang tugunan ang reklamo ni Aling Consolacion laban kay Mang Dado. Ayon sa kaniya, sobra maningil ng pamasahang sa traysikel si Mang Dado. Nais kong kunin muna ang pahayag ng nagrereklamo. Aling Consolacion, sige po...

Consolacion: Sumakay po ako sa traysikel ni Mang Dado noong Sabado malapit sa Nepa Q-Mart sa may Chicago Street. Ang karaniwang pamasahang ay ₱5.00. Doble ang siningil ni Mang Dado.

Opisyal: Tama ho ba iyon, Mang Dado?

Mang Dado: Opo.

Opisyal: Bakit po kayo naningil ng ganoong halaga.

Mang Dado: Kasi po noong panahong iyon, si Aling Consolacion lang po ang pasahero. Kinukulit po niya akong umalis na at huwag nang maghintay ng iba pang pasahero. Kaya siningil ko po siya ng doble para sa isa pang pasahero.

Opisyal: Aling Consolacion, tama po ba iyon?

Consolacion: Opo.

Opisyal: E di, hindi po sobra ang singil ni Mang Dado. Pinabayaran lang po niya ang bakanteng upuan. Ganoon din po ang halagang matatanggap niya kapag may isa pang pasahero.

Batay sa dayalog na binasa mo...

1. Paano nagpasiya ang opisyal hinggil sa reklamo laban kay Mang Dado?

2. Paano ginamit ang pulong upang makapagpasiya hinggil sa pangyayari sa pagitan nina Mang Dado at Aling Consolacion?

3. Epektibo ba ang pulong sa pag-aayos ng insidente sa pagitan ni Mang Dado at Aling Consolacion. Bakit?

Ikumpara ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 57.

Dapat mong tandaan na sa pagpapasiya sa isang pulong o pagsasaayos ng mga sigalot, kailangan mong:

- ♦ piliin ang iyong mga salita upang maging akma sa iyong mga tagapakinig; at
- ♦ manatiling nakatuon ang pansin sa paksang tinatalakay.

Ano ang pokus ng mga tanong ng opisyal hinggil sa pangyayari sa pagitan nina Mang Dado at Aling Consolacion?

Ang pulong nina Mang Dado, Aling Consolacion, at ng opisyal ay nakatuon lamang sa pangyayari. Ang mga tanong ng opisyal ay nakatuon lamang sa pangyayari. Halimbawa, sa simula ng pulong, hiniling ng opisyal sa mga sangkot na partido na ilahad ang kani-kanilang kuwento. Sa ganitong paraan, maiintindihan ng opisyal kung ano talaga ang nangyari. Kinuha niya lahat ng mga katunayan na kailangan niya upang makapagpasiya.

Sa tingin mo, mahalagang malaman ang buong kuwento hinggil sa isang pangyayari o isyu bago gumawa ng konklusyon? Bakit o bakit hindi?

Balikan natin ang kuwento ni Mang Dado.

Ano ang ginawa ng opisyal bago siya magpasiya hinggil sa pangyayari?

Upang makapagpasiya nang tama, kailangang makuha mo ang buong kuwento. Maaari mong hilingin sa mga sangkot na partido na muling isalaysay ang pangyayari. Sa ganitong paraan, mailalahad nila ang kanilang panig. Halimbawa, hiniling ng opisyal na ilahad nina Mang Dado at Aling Consolacion ang kani-kanilang bersiyon ng pangyayari. Patas ang opisyal kay Mang Dado at Aling Consolacion dahil wala siyang pinaboran sa dalawa. Naging pantay ang kaniyang pagtrato sa pangyayari.

Mahalaga ang pag-alam sa buong kuwento sa pagsusuri. Tulad ng nangyari kay Mang Dado, nalaman ni Aling Consolacion na ang kaniyang binayarang pamasahé ay ang regular na bayad kung espesyal ang biyahe ng traysikel. Limang piso (P5.00) lamang sana ang kaniyang babayaran kung naghintay siya ng ibang pasahero.

Dapat mong tandaan na sa pagpapasiya, kailangan mong:

- ◆ Ipahayag ang iyong pasasalamat kung nararapat. Ito ay parang isang paraan ng pagpapahalaga.

Halimbawa: Maraming salamat sa inyong pagdalo sa pulong, Aling Consolacion at Mang Dado.

- ◆ Maging patas sa lahat ng tao. Dapat wala kang kinikilingan.

Halimbawa: Upang maunawaan ang buong kuwento, maaari ko bang hilingin sa inyong dalawa na isalaysay kung ano ang nangyari? Aling Consolacion, mauna po kayo.

- ◆ Laging maging positibo. Makatutulong ito na mapagaan ang sitwasyon, lalo na kung may tensiyon.

Halimbawa:

Opisyal: Huwag po kayong mag-alala. May mahahanap tayong solusyon sa sitwasyong ito.

Aling Consolacion: Maraming salamat. Napakalaki ng itinulong niyo sa akin. Tiyak kong magiging okey na ang lahat.

Opisyal: Iyan naman po ang dapat.

Ang tagapagtatag ng Toastmasters International Organization na si G. Ralph Smedley ang minsang nagsabi: “Karamihan sa mga sigalot at di-pagkakasundo ng mga tao ay humahantong sa di-pagkakaunawaan. Sikaping maging magalang lagi. Hanapin ang mabuti sa lahat ng tao. Kung hindi ka tiyak sa iyong sasabihin, higit na mainam na huwag mo na lamang sabihin.”

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Alamin kung **Mapitagan** o **Hindi Mapitagan** ang mga pangungusap. Lagyan ng tsek (3) ang kaukulang kahon. Magbigay ng paliwanag para sa iyong sagot.

1. Ayoko nang pakinggan ang nais sabihin ni Will kasi alam ko na iyon. **Mapitagan** **Hindi Mapitagan**

☐☐

2. Ipagpaumanhin ninyo, ngunit, maaari n'yo po bang ulitin ang inyong sinabi? **Mapitagan** **Hindi Mapitagan**

☐☐

3. Magabayan po sana kayo. **Mapitagan** **Hindi Mapitagan**

☐☐

4. Bakit hindi mo itikom ang iyong bibig? **Mapitagan** **Hindi Mapitagan**

☐☐

5. Nais kong samantalahin ang pagkakataong ito upang pasalamatan kayo sa inyong pagdalo sa pulong na ito. **Mapitagan** **Hindi Mapitagan**

☐☐

6. Ikinagagalak kong makilala ko kayong lahat. **Mapitagan** **Hindi Mapitagan**

☐☐

7. Nais kong sumang-ayon kayong lahat sa aking sasabihin.	Mapitagan ☐	Hindi Mapitagan ☐
---	--	--

8. Napakagaling ng inyong presentasyon!	Mapitagan ☐	Hindi Mapitagan ☐
---	--	--

9. Maaari po ba akong magsalita?	Mapitagan ☐	Hindi Mapitagan ☐
----------------------------------	--	--

10. Napakalaking tulong ang iyong mungkahi. Maraming salamat.	Mapitagan ☐	Hindi Mapitagan ☐
---	--	--

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 57–58.

Ito na ang dulo ng modyul. Binabati kita at natapos mo na ito. Nasa ibaba ang buod ng mga pangunahing paksa upang matulungan kang matandaan mong mabuti ang mga ito.

Tandaan Natin

- ◆ Upang makapagpasiya nang tama, kailangang:
 - nasa iyo ang lahat ng mga katunayan bago ka magpasiya na gumawa ng anuman. Hindi ka dapat basta-basta nagpapasiya dahil lang may nagsabi sa iyo. Alamin ang panig ng lahat ng sangkot;
 - piliin ang iyong mga salita upang maging akma sa iyong mga tagapakinig;
 - manatiling nakatuon ang pansin sa paksang tinatalay;
 - ipahayag ang iyong pasasalamat kung nararapat. Ito ay isang paraan ng pagpapahalaga;
 - maging patas sa lahat ng tao; at
 - laging maging positibo.
- ◆ Sa araling ito, natutuhan mo na:
 - Ang **mapitagang pananalita** ay nagagamit at mabisa sa mga pulong ng mga pangkat sa pag-aayos ng mga sigalot at paggawa ng mga konklusyon.
 - Ang paggamit ng mapitagang pananalita sa mga pulong ng pangkat ay nakatutulong upang magkaroon ng masayang pangkalahatang damdaminang mga kasapi ng pangkat.
 - Nagagamit ang mga mapitagang pananalita lalo na sa pagsasaayos ng mga sigalot. Naiiwasang magalit ang mga tao at napapanatiling nakatuon ang kanilang pansin sa isyu o sitwasyong tinatalakay.
 - Kapag gumagawa ng konklusyon, makatutulong ang mapitagang pananalita upang hikayatin ang mga tao. Makakatulong din ito upang malinaw na makita ang sitwasyon at gumawa ng pasiyang patas sa lahat ng kasangkot.

Ibuod Natin

- ◆ Ang mabisang komunikasyong pasalita ay nangangahulugang mayroon kang mabisang tinig.
- ◆ Upang maintindihang mabuti ng mga tao ang iyong sinasabi, kailangang may tamang bolyum, *pitch*, bilis, at kalidad ang iyong tinig na akma sa paksa, sitwasyon, at tagapakinig.
- ◆ Ang paggamit ng mapitagang pananalita ay mabisa sa mga pulong, pagsasaayos ng mga sigalot, at pagpapasiya.

Anu-ano ang mga Natutuhan Mo?

A. Piliin ang tamang sagot sa bawat bilang at isulat ang titik sa puwang na inilaan para dito.

- _____ 1. Kung malakas ang iyong tinig, maaaring isipin ng mga tao na _____.
- a. galit ka
 - b. interesado ka sa paksang tinatalakay
 - c. naiinip ka sa mga taong nasa paligid mo
 - d. marami kang nalalaman hinggil sa paksang tinatalakay
- _____ 2. Ang *pitch* o taas ng iyong tinig ang nagpapakita sa _____.
- a. damdamin
 - b. kaalaman hinggil sa paksang tinatalakay
 - c. kakayahang ayusin ang sigalot
 - d. kakayahang magpasiya
- _____ 3. Ang bilis ng iyong pagsasalita ay tumutukoy sa _____.
- a. tulin at bagal ng iyong pagsasalita
 - b. husay mo sa paggamit ng mga salita
 - c. iyong kaalaman hinggil sa paksa
 - d. kagandahan ng iyong tinig
- _____ 4. Ang bolyum ay tumutukoy sa _____.
- a. bilis ng iyong pagsasalita
 - b. lakas o hina ng iyong tinig
 - c. kaalaman hinggil sa paksang tinatalakay
 - d. kakayahang mag-ayos ng mga sigalot
- _____ 5. Ang mapitagang pananalita ay nakatutulong sa _____.
- a. paglutas ng mga sigalot
 - b. paglala ng mga suliranin
 - c. pagpapagalit sa isang tao
 - d. pagkasira ng usapan

B. Basahin ang mga sitwasyon sa ibaba at kompletuhin ang mga pangungusap sa pamamagitan ng pagsulat ng wastong mapitagang pananalita na sinabi ng mga taong sangkot sa kuwento.

1. Kinakausap ni Will si Grace habang nasa pulong hinggil sa kanilang presentasyon sa boss sa susunod na araw. Hindi marinig ni Grace ang mungkahi ni Will hinggil sa materyal ng ilang sigalot. Ano ang dapat sabihin ni Grace kay Will?

_____ anong sinabi mo?

2. Ang organisasyon ng mga kabataan ay may pulong hinggil sa mga posibleng gawain para sa kanilang programa para sa tag-araw. Nais ng kanilang lider na makilahok ang lahat ng mga kabataan sa kanilang komunidad sa anumang gawain na mapagpapasiyahan ng organisasyon. Nais ng isa sa mga kasapi na iparinig ang kaniyang mga ideya sa lider ng mga kabataan. Ano ang dapat niyang sabihin?

_____ na magkaroon tayo ng botohan hinggil sa mga posibleng gawain upang ang lahat ng mga kabataan ay may pagkakataong sabihin kung ano ang dapat isama sa programa.

3. Dalawang magkaopisina ang may hindi pagkakaunawaan hinggil sa biglaang pagbabago sa kanilang pagkakaibigan. Biglang naramdaman ni Jack na nanlalamig sa kaniya si Karen nang walang malinaw na dahilan. Ano ang dapat sabihin ni Jack kay Karen?

Bakit ka nanlalamig sa akin? May ginawa ba akong mali?

_____ sabihin mo naman sa akin kung mayroon akong ginawa.

4. Hindi nagkaunawaan sina Will at Jack hinggil sa pagbabayad sa taksi. Nagbayad siya ng mahigit sa kalahati ng kanilang pamasahé. Ano ang dapat sabihin ni Will kay Jack?

_____ sa akin ang kalahating halaga ng ibinayad natin sa taksi. Wala na akong pera.

5. May regular na pulong ang mga opisyal ng baranggay hinggil sa sigalot sa pagitan nina Mang Andres at Mang Jose. Paano sisimulan ng kapitan ng baranggay ang pulong? Ano ang dapat niyang sabihin sa dalawang partido?

Sa aking pagkakaintindi, nagkaroon kayo ng hindi pagkakaunawaan hinggil sa boundary ng inyong bakod. _____

ko po bang malaman ang mgadetalye ng pagyayari? Sino ang gustong magsimula? Mang Andres, _____, mauna po muna kayo.

- C. Salungguhitan ang mga mapitagang pananalita sa dayalog sa ibaba. (1 puntos bawat isa)

Ipinagkakalat ni Karen ang tsismis na hinihiling daw ni Grace sa kaniyang mga kasamahan sa trabaho na gawin ang kaniyang trabaho. Ang tsimis ay nakarating sa kanilang superbisor at nagpatawag ito ng isang pulong. Habang nasa pulong....

Superbisor: Nabalitaan kong ipinagkakalat daw ni Karen na ipinagagawa ni Grace sa kaniyang magkaibigan sa opisina ang kaniyang mga trabaho. Karen, totoo ba iyon?

Karen: Opo sir.

Superbisor: Bakit mo ipinagkakalat yang tsismis na yan? Totoo ba ang mga ito.

Karen: Hindi po.

Superbisor: E, bakit ginawa mo iyon?

Karen: Naiinis po ako kay Grace. Lagi na lang siyang pinupuri dahil sa kaniyang trabaho.

Superbisor: Paano mo tinanggap ang tsismis, Grace?

Grace: Nasaktan po ako. Alam kong nagtrabaho akong mabuti ngunit ako pa ang natsitsismis. Gusto ko na nga pong magbitiw sa aking tungkulin dahil sa mga tsismis. Hiyang-hiya na po ako.

Superbisor: Naiintindihan mo na ba ngayon Karen, kung gaano naapektuhan si Grace sa mga tsismis na ipinagkakalat mo?

Karen: Ipagpaumanhin mo, Grace. Hindi ko sinasadyang masaktan ka. Naiingit lang ako sa mga nagagawa mo. Patawarin mo ako.

Grace: Dapat magdahan-dahan ka sa sinasabi mo tungkol sa ibang tao. Hindi lang para sa akin ang ginagawa ko, para din sa kompanya.

Karen: Alam ko. Sana mapatawad mo ako sa ginawa ko. Sana....

Superbisor: Alam mo ba na dahil sa ginawa mo, mahigpit kang babantayan ngayon, Karen?

Karen: Opo. Pasensiya na po kayo. Hinding-hindi ko na po uulitin.

Superbisor: Grace, sana maisantabi mo na ang pangyayaring ito at makalimutan mo na. Ipinagmamalaki ng kompanya na nandito ka. Nagtrabaho kang mabuti para sa kompanya. Kung maaari sana, patawarin mo na si Karen.

Grace: Basta hindi na niya uulitin.

Karen: Nangangako ako.

Superbisor: Hindi naman pala totoo ang lahat. Sa halip na gumawa ng tsismis, pagtuunan natin ng pansin ang ating mga trabaho. Isipin natin kung ano ang magagawa natin upang makamit natin ang kaunlaran at paglago ng ating mga sarili at pati na rin ng ating kompanya.

Nasagutan mo bang lahat ang mga tanong? Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 58.

Kung ang bilang ng mga tamang sagot na nakuha mo ay:

- 14 – 15 Binabati kita! Maaari ka nang tumuloy sa susunod na modyul
- 12 – 13 Kailangang pagbalik-aralan mo ang mga paksang hindi mo naintindihan.
- 10 – 11 Kailangang pag-aralan mo ang mga aralin na hindi mo naintindihan.
- 0 – 9 Kailangang pag-aralan mong muli ang modyul.

Batayan sa Pagwawasto

A. Ano-ano na ang Alam Mo? (pahina 2–3)

- A. 1. (c) ang tamang sagot. Ang mabisang komunikasyong pasalita ay nangangahulugan ng pagkakaroon ng mabisang tinig na ginagamit sa pagsasalita. Ito ay upang maintindihan kang mabuti ng iyong mga tagapakinig. Ang mabisang pag-iisip, kakayahan sa matematika, at mabisang pakikinig ay hindi tumutukoy sa pagsasalita o tinig na ginagamit sa pagsasalita.
2. (d) ang tamang sagot. Ang bolyum ay tumutukoy sa lakas o hina ng iyong tinig. Kailangang may wastong bolyum ang iyong tinig upang marinig at maintindihang mabuti ng mga tagapakinig.
3. (a) ang tamang sagot. Ang *pitch* ang katangian ng tinig na magpahiwatig ng damdamin. Ang mataas na *pitch* ay nagpapahiwatig ng niyerbiyos at tensiyon, samantalang ang mababang *pitch* ay maaaring magpahiwatig ng kaseryosohan.
4. (b) ang tamang sagot. Ang kalidad ay tumutukoy sa ganda ng iyong tinig. Kailangang may magandang katangian ang iyong tinig upang mapahalagahan at maintindihang mabuti ng iyong mga tagapakinig ang iyong mga sinasabi.
5. (c) ang tamang sagot. Ang bilis ang katangian ng tinig na tumutukoy sa tulin o bagal ng pagsasalita. Kailangang magsalita ka nang tama lamang ang tulin o bagal upang malinaw na maintindihan ng iyong mga tagapakinig.
- B. 1. Pakisaaalang-alang ang aking mungkahi para sa darating na piyesta ng bayan.
2. Paumanhin po, ngunit hindi ko po narinig ang inyong sinabi
3. Ipagpaumanhin ninyo, maari ko po bang tapusin muna ang aking sinasabi?
4. Nais ko pong sumalungat, ngunit higit na maganda ang kaniyang mungkahi.
5. Salamat sa inyong pagdalo sa pulong na ito.

B. Aralin 1

Pag-aralan at Suriin Natin Ito (pp. 4–5)

Narito ang mga halimbawang sagot. Maaaring ang iyong mga sagot ay batay sa iyong sariling opinyon at obserbasyon. Maaari mong ipakita sa iyong *Instructional Manager* ang iyong mga sagot upang mabigyan ng puna.

1. Karamihan sa mga kasapi ng aking pamilya ay nagsasalita sa katamtamang tinig. Madalang na marinig ko silang nagsasalita nang napakalakas o napakahina.
2. Karamihan sa aking mga kamag-anak ang nagsasalita sa ganoon ding paraan. Nagsasalita sila sa katamtamang tinig.
3. Nagsasalita ako sa paraang ganito dahil ito ang aking natutuhan mula sa aking mga pamilya at kamag-anak. Ang aking tinig ay katulad ng kanilang pagpaparinig ng kanilang mga tinig.
4. Oo. Naiintindihan ng bawat kasapi ng pamilya ang ibig sabihin ng bawat isa, lalo na kapag nag-uusap ang buong pamilya. Dahil naririnig ng bawat isa marahil ang nais na sabihin ng bawat isa habang nag-uusap.

Subukan Natin Ito (pp.17–18)

Ang iyong mga sagot ay dapat katulad ng mga sagot sa ibaba. Maaari mong ipakita ng iyong mga sagot sa *Instructional Manager* para sa mga puna.

1. Si Mang Karding ang may pinakamalakas na tinig sa lahat ng mga tauhan sa kuwento. Kapag nagsasalita siya, tila galit siya dahil napakalakas ng kaniyang tinig.
2. Si Diwa ang may pinakamahirang tinig sa lahat ng mga tauhan sa kuwento. Kung babasahin mo ang kuwento, mapapansin mo na hiniling ni Mang Karding na kung maaari magsalita ng mas malakas si Diwa dahil halos hindi na siya marinig ng mga tao.
3. Si Nestor ang pinakamabilis magsalita sa kuwento. Hindi naintindihan ni Charito ang kaniyang sinasabi dahil napakabilis niyang magsalita. Ito rin ang naging dahilan upang ipaalala ni Mang Siso kay Nestor na bagalan niya ang kaniyang pagsasalita upang maintindihan ng mga tao ang nais niyang sabihin.
4. Si Charito ang pinakamabagal magsalita sa kuwento. Kung hindi mo napansin, pakinggan muli ang tape. Hiniling ni Mang Siso na magsalita nang mas mabilis si Charito upang maintindihan siyang mabuti.

5. Ang paraan ng pagsasalita ng tao ay nakaaapekto sa kakayahan ng kaniyang tagapakinig upang makinig at umintindi sa sinasabi niya. Kung masyadong malakas ang kaniyang tinig, maaaring isipin ng mga tao na galit siya at hindi magustuhang makinig sa kaniya. Kung napakahina, o napakabilis o napakabagal ng kaniyang pagsasalita, maaaring mahirapan ang kaniyang tagapakinig na maintindihan ang kaniyang sinasabi.

Pag-usapan Natin Ito (pahina 23)

Narito ang ilang halimbawang sagot. Maaaring batay sa sarili mong opinyon ang iyong mga sagot. Maaari mong talakayin ang iyong mga sagot sa iyong *Instructional Manager*.

1. Mahalaga ang mabisang pagsasalita kapag ibinabahagi natin ang ating mga opinyon at saloobin. Ito ang magiging dahilan upang malinaw na mapakinggan at maintindihan ang iyong mga sinasabi. Kapag ibinabahagi natin ang ating mga saloobin at opinyon, ibinabahagi natin ang ating mga sarili. Kung kaya, mahalaga na linawin natin ang nais nating sabihin. Kung magsasalita tayo nang napakabagal o napakabilis, maaaring mali ang maintindihan ng mga tao o mainip sila sa ating sinasabi. Kapag nagsalita tayo nang napakalakas ng ating tinig, maaaring isipin ng ibang tao na marahas at arogante o mayabang tayo. Kapag napakahina naman ng ating tinig, maaaring hindi marinig mabuti ang ating sinasabi. Kung matinis ang ating tinig, maaaring mairita o mainis ang ibang tao at isiping hindi tayo seryoso sa ating sinasabi.
2. Kung hindi mabisa ang iyong pagsasalita sa pagbabahagi ng iyong mga saloobin hinggil sa isang paksa o isyu, maaaring maging dahilan ito ng hindi pagkakaunawaan at sigalot. Maaaring iba ang pagkakaintindi ng mga tao sa iyong sinasabi. Halimbawa, kung nais mong batiin ang iyong kaibigan dahil sa kaniyang magandang ginawa niya, sabihin ang “maraming salamat” sa tinig na may tamang bolyum o lakas, bilis ng pagsasalita, *pitch*, at kalidad.
3. Oo. Nagsalita na ako sa harap ng maraming tao. Mayroong pulong ang baranggay hinggil sa mga proyekto ng komunidad. Nagbigay ako ng mga mungkahi kung paano mahihikayat ang mga kabataan sa aming baranggay na lumahok sa mga proyekto.
4. Mahina at mabagal ang aking pagsasalita dahil nahihiya akong humarap sa maraming tao. Mataas ang *pitch* ng aking tinig dahil nininiyerbiyos ako noon, hindi maintindihan ng ilang tao ang aking sinasabi. Kinailangan kong ulitin iyon nang ilang beses.

5. Naniniwala ako na kailangan kong matutong magsalita nang mas malakas at sa tamang bilis. Kailangang makontrol ko ang aking nerbiyos upang hindi tumaas ang *pitch* ng aking tinig kapag nakaharap ako sa maraming tao. Sa pamamagitan ng pagsasanay, maaari kong mapaunlad ang aking pagsasalita upang mabisa kong maipahayag ang aking mga saloobin at opinyon.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan? (pahina 25)

Tauhan	Damdamin o Emosyon
1. Nestor	masaya at sabik
2. Mang Karding	galit
3. Aling Tinay	maigting at marubdob
4. Mariano	malungkot
5. Diwa	simple at matapat

- B. 1. **(d)** Ang mabisang komunikasyon ay nangangahulugang kailangang mabisa ang iyong tinig na ginagamit sa pagsasalita. Kinakailangang akma sa paksa, sa tagapakinig, at sa sitwasyong kinapapalooban mo ngayon. Kailangang balanse ang apat na elemento ng tinig: bolyum, bilis, *pitch* at kalidad.
2. **(c)** Ang bolyum ang lakas o hina ng iyong tinig. Kailangang pag-iba-ibahin mo ang iyong tinig, depende sa sitwasyong kinapapalooban mo. Kapag nasa harapan ng maraming tao, kailangan malakas ang iyong tinig upang marinig ng lahat. Kung nakikipag-usap ka sa isang kaibigan hinggil sa personal na suliranin, maaaring mahina ang iyong tinig upang hindi marinig ng ibang tao.
3. **(e)** Ang bilis ang tulin o bagal ng iyong pagsasalita. Ang bilis ng iyong pagsasalita ay kailangang akma sa paksa at sitwasyong kinapapalooban mo. Ang isang seryosong bagay ay kailangang mabagal ang bilis ng pagsasalita, ngunit hindi ganoon kabagal upang mainip ang iyong mga tagapakinig. Ang mabuting balita o magandang sorpresa ay maaaring maging mabilis ang pagsasalita, ngunit hindi ganoon kabilis upang mainis ang mga tao.
4. **(a)** Ang *pitch* ang elemento ng tinig na nagpapahiwatig ng damdamin. Ang tinig na may mataas na *pitch* ay maaaring magpahiwatig ng kasiglahan o pagkainis. Ang tinig na may mababang tinig ay nagpapahiwatig ng kaseryosohan o kalungkutan.

5. (b) Ang kalidad ang elemento ng tinig na nagpapaganda o hindi nagpapaganda sa tinig. Ang paos o garalgal na tinig ay maaaring hindi magandang pakinggan, samantalang ang kontroladong tinig ay may kaaya-ayang linaw.

C. Aralin 2

Subukan Natin Ito (pp. 32–33)

1. Ito ay isang halimbawang sagot. Ang iyong sagot ay batay sa iyong opinyon. Maaari mong talakayin ang iyong sagot sa iyong *Instructional Manager*.

Kung hindi pinagbigyan ni Ka Julio si Mang Kario, marahil nag-away na ang dalawa. Maaaring maging sanhi ito ng sigalot o hindi pagkakaunawaan.

2. Ito ay isang halimbawang sagot. Ang iyong sagot ay batay sa iyong opinyon.

Maaari mong talakayin ang iyong sagot sa iyong *Instructional Manager*.

Kung may nais sabihin si Ka Julio, kailangan niyang....

- a. Humingi ng pahintulot sa mga tao sa pulong kung maaari siyang magsalita.
 - b. makiusap o magpasintabi.
3. Ang mga mapitagang pananalita na ginamit sa pulong ay:
- a. Maraming salamat.
 - b. paki-...
 - c. Ipagpaumanhin po ninyo...
 - d. Alam kong maganda ang iyong intensiyon...
4. Narito ang ilang halimbawang sagot. Maaaring batay sa sarili mong opinyon ang iyong mga sagot. Maaari mong talakayin ang iyong mga sagot sa iyong *Instructional Manager* para sa mga puna.
- ◆ Maaari bang...
 - ◆ Salamat.
 - ◆ Ipagpaumanhin ninyo...
 - ◆ Ipagpatawad niyo...
 - b. Pakiramdam ko iginagalang ako kapag ginagamit ang mga mapitagang pananalita. Nahihikayat akong ibahagi ang aking mga saloobin at opinyon sa mga pulong.

- c. Kung hindi magalang o mapitagan ang mga tao sa pulong ng mga pangkat, posibleng magkaroon ng mga hindi pagkakaunawaan at argumento sa mga kasapi. Kung hindi gagamit ng mga mapitagang pananalita ang mga tao, maaaring maging tensiyonado ang usapan at maging sanhi ng away o di-pagkakaunawaan ng mga sangkot na partido.

Pag-isipan Natin Ito (pahina 37)

1. Oo. Mabisang tagapamagitan si Isabel sa pagitan nina Maria at Juana. Naituon niya usapan nina Maria at Juana sa isyu hinggil sa punongkahoy. Napag-isip din niya sina Maria at Juana ng pinakamainam na solusyon sa kanilang suliranin sa pamamagitan ng magalang na pagbanggit ng mga tamang katanungan.
2. Oo. Nagkasundo sina Maria at Juana na hindi putulin ang punongkahoy. Sa halip, bibigyan na lamang ni Maria si Juana ng bahagi ng mapipitas na bunga mula sa puno. Sa gantong paraan, hindi na magiging pabigat para kay Juana na walisin ang mga dahon araw-araw dahil mayroon na siyang bahagi sa mga bunga ng puno.
3. Ang mga mapitagang pananalita na ginamit ng tatlong babae sa kuwento ay:
 - a) Maaari bang...
 - b) Okay lang na sa iyo?
 - c) Sige, ipagpatuloy po ninyo...
 - d) Ipagpaumanhin ninyo
 - e) O, ano ang inyong mungkahi...
 - f) Iminumungkahi ko na....
 - g) Tila magandang proposisyon iyan.
4. Oo. Mahalaga ang paggamit ng mga mapitagang pananalita sa pag-aayos ng sigalot nina Maria at Juana dahil nakatulong ito upang maging mahinahon ang pag-uusap. Naiwasan ding magkasagutan ng di-kanais-nais na salita sina Maria at Juana.

Pag-isipan Natin Ito (pp. 38–39)

Narito ang ilang halimbawang sagot. Maaari mong ipakita ang iyong mga sagot sa iyong *Instructional Manager* para sa mga kaugnay na puna.

1. Sasabihin ko sa kanila na...
 - a. Kung maaari, tumigil na kayo sa inyong pag-aaway. Maaayos natin ito.

- b. Alam ko na mabuti ang intensiyon ninyo, ngunit walang maaayos sa pamamagitan ng pag-aaway.
2. Upang mapahalagahan ang kanilang mga mungkahi, sasabihin ko sa kanila...
 - a. Maraming salamat sa inyong mga magagandang mungkahi. Maganda at makatwiran ang mga ito.
 - b. Isasaalang-alang ko ang inyong mga mungkahi.

Pag-isipan Natin Ito (pp. 40–41)

Narito ang mga halimbawang sagot. Ang iyong mga sagot ay maaaring batay sa iyong opinyon, ngunit kailangang katulad ng mga nasa ibaba.

1. Nagpatawag ang opisyal ng pulong nina Mang Dado at Aling Consolacion upang linawin ang pangyayari na kinasasangkutan nila.
2. Dahil sa pulong, nalaman ang panig ng dalawang sangkot na partido. Nasabi nina Mang Dado at Aling Consolacion ang kanilang mga bersiyon ng pangyayari.
3. Oo. Naging mabisa ang pulong sa pag-ayos ng pangyayari sa pagitan nina Mang Dado at Aling Consolacion. Nalaman ni Aling Consolacion na siningil siya ng tamang pamasahang para sa isang espesyal na biyahe. Kung mayroong isa pang pasahero, mas kaunti ang kaniyang babayaran.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 44–45)

1. **Hindi mapitagan.** Ito ay hindi mapitagang pananalita dahil hindi ito nagbibigay ng pagkakataon sa ibang tao na ibahagi ang kanilang saloobin o opinyon hinggil sa sitwasyon.
2. **Mapitagan.** Ito ay mapitagang pananalita dahil hinihiling sa isang tao na ulitin ang kaniyang sinabi.
3. **Mapitagan.** Ito ay mapitagang pananalita dahil ipinapaalam sa tao kung ano ang dapat niyang gawin.
4. **Hindi mapitagan.** Ito ay hindi mapitagang pananalita dahil pinagbabawalan ang tao na sabihin ang nais niyang sabihin.
5. **Mapitagan.** Ito ay mapitagang pananalita dahil pinupuri ang mga tao.
6. **Mapitagan.** Ito ay mapitagang pananalita dahil pinupuri ang tao.
7. **Hindi mapitagan.** Ito ay hindi mapitagang pananalita dahil hindi nabibigyan ng pagkakataon ang mga tao na magpasiya kung alin ang kanilang sinasang-ayunan.

8. **Mapitagan.** Ito ay mapitagang pananalita dahil pinupuri ang tao.
9. **Mapitagan.** Ito ay mapitagang pananalita dahil ang tao ay humihingi ng pahintulot mula sa ibang tao upang ilahad ang nais niyang sabihin.
10. **Mapitagan.** Ito ay mapitagang pananalita dahil pinupuri ang isang tao dahil sa kaniyang ginawa.

D. Anu-ano ang mga Natutuhan Mo? (pp. 47–50)

- A. 1. **(a)** Kung malakas ang iyong tinig, maaaring isipin ng iba na galit ka. Dapat tama lamang ang lakas ng iyong tinig upang marinig ng iyong mga kausap.
2. **(a)** Ang pitch ng iyong tinig ang nagpapahiwatig ng iyong damdamin o emosyon. Ang tinig na may mataas na pitch, sa pangkalahatan ay nagpapahiwatig ng saya o kasabikan samantalang ang tinig na may mababang *pitch* sa pangkalahatan ay nagpapakita ng kaseryosohan.
3. **(a)** Ang rate ng iyong pagsasalita ay tumutukoy sa tulin o bagal ng iyong pagsasalita. Kailangang tama lamang ang tulin o bagal ng iyong pagsasalita upang maintindihan ng mga tagapakinig ang iyong sinasabi. Ang pagsasalita nang mabilis ay maaaring maging sanhi ng maling pagkakaintindi ng iyong mga tagapakinig o hindi naintindihan ang iyong sinasabi.
4. **(a)** Tumutukoy ang bolyum sa lakas o hina ng iyong tinig. Kailangang isaisip ang tamang bolyum kapag nagsasalita upang maintihan kang mabuti ng taong kinakausap mo o ng iyong mga tagapakinig.
5. **(a)** Nakatutulong ang mapitagang pananalita sa pag-aayos ng mga sigalot dahil natutuon ang pansin ng mga sangkot sa mga isyung tinatalakay at naiiwasang magalit sa isa't isa.

Talahulugan

Kalidad Elemento ng tinig na tumutukoy kung gaano kaganda o kapangit ito sa pandinig

Komunikasyon Paraan o proseso ng pagpapahayag, pagbabahagi, o pagpapalitan ng ideya, damdamin, impormasyon, at katulad, sa pamamagitan ng pagsulat, pagsasalita, o pagsenyas

Mabisang Komunikasyon Nangangahulugang kailangan mo ng mabisang tinig na ginagamit sa pagsasalita. Kinakailangang akma ang iyong tinig sa iyong paksa, mga tagapakinig, at sitwasyong kinapapalooban

Mamagitan Pagsisikap na pagkasunduin ang dalawa o higit pang tao o pangkat na hindi nagkakasundo

Mapitagang Pananalita Mga salitang nagpapahiwatig ng pitagan o paggalang at pakikipagkaibigan

Pagsasalita Ang kombinasyon ng mga tunog upang maging simbolo na kumakatawan sa kahulugan para sa tagapagsalita at tagapakinig

Pasiya Pangungusap na mula sa pag-aaral o pagsusuri ng isang sitwasyon o paksa ng usapan

Pitch Elemento ng tinig na nagpapahiwatig ng damdamin o emosyon

Bilis Elemento ng tinig na tumutukoy sa tulin o bagal ng pagsasalita

Sigalot Ang pakiramdam o kalagayan kapag nahaharap sa isang di-kanais-nais na sitwasyon

Tinig Tunog na nalilikha o lumalabas sa bibig ng tao, sa pagsasalita, pag-awit, at iba pa

Bolyum Elemento ng tinig na tumutukoy sa lakas o hina nito

Mga Sanggunian

DeVito, Joseph A. *The Interpersonal Communication Book*. 5th ed. New York, USA: Harper and Row, Publishers, 1989.

Flores, Carmelita S. and Evelyn B. Lopez. *Effective Speech Communication*. Revised ed. Quezon City, Philippines: Kalayaan Press Mktg. Ent., Inc., 1990.